

**METODISKIE IETEIKUMI MODULĀRO
PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS
PROGRAMMU IZSTRĀDEI**





leguldījums tavā nākotnē

METODISKIE IETEIKUMI MODULĀRO PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMU IZSTRĀDEI

Autori

Metodiskos ieteikumus izstrādāja Valsts izglītības satura centra darba grupa: **Sarmīte Valaine, Helga Kaukule, Tatjana Daņilova, Inta Annuškāne, Laura Iveta Strode, Dace Vīgante.**

Eiropas Sociālā fonda projekts „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” (Vienošanās: Nr. 2010/0274/1DP/1.2.1.1.1/10/IPIA/VIAA/001).



Latvijas Darba devēju konfederācija



Izglītības kvalitātes valsts dienests



Valsts izglītības satura centrs



Valsts izglītības attīstības aģentūra

Par šī izdevuma saturu pilnībā atbild Valsts izglītības satura centrs.

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā atsauce uz ESF projektu „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” obligāta.



Saturs

levads	4
Izglītības satura pārstrukturizācija	5
Modulāro profesionālās izglītības programmu izveide	7
1. posms. Modulārās programmas izstrādes sagatavošana	10
1.1. Dokumentu atlase	10
1.2. Dokumentu satura analīze	10
1.3. Sasniedzamo rezultātu noteikšana	10
2. posms. Moduļu plānošana	12
2.1. Sasniedzamo rezultātu analīze un grupēšana vienībās	12
2.2. Nozares/sektoŗa vienību kartes veidošana	14
2.3. Profesijas vienību kartes veidošana	14
3. posms. Moduļa satura izstrāde	16
3.1. Moduļa apraksts	16
3.2. Moduļa satura noteikšana	18
3.3. Mācību sasniegumu apguves līmeņu aprakstu izstrāde	19
3.4. Satura apguvei ieteicamais metodiskais nodrošinājums	20
3.5. Moduļa īstenošanai nepieciešamo materiālo līdzekļu noteikšana	21
4. posms. Modulārās programmas izstrāde profesionālajai kvalifikācijai	22
4.1. Modulārās programmas apraksts	22
4.2. Moduļu grupēšana profesionālajai kvalifikācijai	23
4.3. Modulārās programmas īstenošanai nepieciešamo materiālo līdzekļu noteikšana	24
Terminu un jēdzienu skaidrojums	25
Terminu un jēdzienu skaidrojumā izmantotie avoti	27
Metodiskajos ieteikumos izmantotie avoti	28

Ievads

Eiropas Sociālā fonda darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 1.2.1.1.1. apakšaktivitātes „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības pārstrukturizācija” projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” (vienošanās Nr. 2010/0274/1DP/1.2.1.1.1/10/IPIA/VIAA/001) ietvaros ir izstrādātas modulārās profesionālās izglītības programmas, to izveidē izmantojot Nacionālās programmas projekta „Vienotas metodikas izstrāde profesionālās izglītības kvalitātes paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai”, profesionālās izglītības programmu izveides metodiku un tās papildinājumu „Metodiskie ieteikumi modulāro profesionālās izglītības programmu izstrādei”.

Latvijas Nacionālās attīstības plānā 2014.–2020. gadam (NAP) uzsvērts, ka Latvijā ir atvērta tautsaimniecība, kas arvien vairāk pakļauta globalizācijas ietekmei, un līdz ar to nav iespējams prognozēt, kādi apstākļi ietekmēs Latvijas un tās iedzīvotāju attīstību. Tāpēc valstij ir svarīgi stiprināt iedzīvotāju drošumspēju jeb spēju pielāgoties mainīgiem apstākļiem. Cilvēka drošumspēja tiek atzīmēta kā viena no NAP prioritātēm, kas sekmēs cilvēka iespējas nākotnē iegūt un strādāt cienīgu darbu un gādāt par sevi, saviem tuviniekiem un sniegt ieguldījumu valsts attīstībā. Savukārt Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (IAP) plānots turpināt iepriekšējā plānošanas periodā iesākto profesionālās izglītības pilnveidi, paaugstinot tās pievilcību un turpinot sadarbību ar darba devējiem un nozarēm, īpaši uzsverot profesionālās izglītības lomu valsts ekonomiskajā attīstībā un ilgtspējīgā darbaspēka saglabāšanā. Atbilstoši politikas plānošanas dokumentiem tiek veikta profesionālās izglītības satura reforma, kas ir kompleks process, kurā būtiska nozīme profesionālās izglītības satura pārstrukturizācijai, bet reformas rezultāti tieši saistīti un atkarīgi no profesionālās izglītības infrastruktūras un aprikojuma kvalitātes, atbilstošiem mācību līdzekļiem, pedagogu profesionalitātes, kā arī pieejamā finansējuma apjoma.

Profesionālās izglītības programmas saturiski pārstrukturizē ar mērķi izveidot elastīgas profesionālās izglītības programmas, kas nodrošinātu iespēju ātri reaģēt uz darbaspēka pieprasījumu gan īstermiņā, gan ilgtermiņā. Profesionālās izglītības sistēmā ir jāievieš uz profesionālajām kompetencēm balstīts izglītības process un uz sasniedzamajiem rezultātiem vērsta pieeja. Modulārās/moduļu pieejas ieviešana dos iespēju cilvēkiem pārvaldīt pārmaiņas un pielāgoties jaunajām attīstības tendencēm. Tas nozīmē, ka katram būs iespēja apgūt nepieciešamās kompetences jebkurā izglītības jomā gan profesionālajā sākotnējā izglītībā, gan profesionālajā tālākizglītībā. Analizējot profesijas standartos definētās kompetences mūžizglītības kontekstā, tautsaimniecībai ir vajadzīgi jauni speciālisti ar mūsdienīgām profesionālajām kompetencēm (piemēram, tādi, kas pārzina tehnoloģijas, materiālus, aprikojumu, tehnisko dokumentāciju, praksi, „zaļās” prasmes) un mūžizglītības kompetencēm (uzņēmējdarbību, svešvalodas, saskarsmi, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, sabiedrības drošību u.c.). Lai ātri un elastīgi spētu reaģēt uz darba devēju nākotnes vajadzību pieaugumu pēc specifiskām prasmēm un iemaņām, profesionālās izglītības kvalitātes uzlabošanai jāizmanto modulārā/moduļu pieeja profesionālās izglītības satura īstenošanā.

Modulārā profesionālās izglītības programma nodrošina:

- pastāvīgu attīstību un elastīgas pārmaiņas atbilstoši tendencēm nozarē;
- izglītības pakalpojuma atbilstību darba tirgus prasībām;
- vispārējo un profesionālo zināšanu un prasmju saistību;
- izvēles iespējas un pārnesi vienas vai vairāku programmu ietvaros;
- izglītības iestāžu autonomiju un atbildību par izglītības kvalitāti, tostarp izglītības programmu pilnveidošanu un īstenošanu;
- uz mērķi orientētu izglītību;
- salīdzināšanas un pārneses iespēju Eiropas darba tirgū;
- neformālajā izglītībā vai pašmācības ceļā iegūto zināšanu, prasmju un kompetenču atzīšanas iespēju;
- iespēju izglītojamajiem pašiem izvēlēties izglītības saturu atbilstoši savām vajadzībām un vēlmēm.

Pārstrukturizējot profesionālās izglītības programmas saturu, kas balstīts uz sasniedzamajiem rezultātiem, un ieviešot modulāro pieeju programmas izveidē, ņem vērā šādus priekšnoteikumus:

- vajadzību palielināt stundu skaitu vispārīgajiem mācību priekšmetiem, kuros kārtojami

centralizētie eksāmeni, lai tuvinātu profesionālās vidējās izglītības programmas stundu skaitu vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmetu apjomam (piemēram, matemātikai, pirmajai svešvalodai);

- satura neatkārtošanos vispārīglītojošo mācību priekšmetu blokā un profesionālo mācību priekšmetu blokā attiecībā uz mūžizglītības kompetenču apguvi.

Metodiskajos ieteikumos ir izstrādāti modulārās profesionālās izglītības programmas izveides soļi:

- normatīvo dokumentu atlase un analīze;
- sasniedzamo rezultātu noteikšana;
- sasniedzamo rezultātu analīze un grupēšana vienībās;
- moduļu definēšana un izkārtošana programmas daļās;
- nozares/sektora moduļu kartes izstrāde;
- moduļu satura izstrāde;
- modulārās profesionālās izglītības programmas profesionālajai kvalifikācijai izstrāde.

Izglītības satura pārstrukturizācija

Profesionālās izglītības satura reformas mērķis ir izveidot patstāvīgi strādājošu, kvalitatīvu, tautsaimniecības nozaru attīstības vajadzībām atbilstošu un duālās izglītības pieeju attīstošu profesionālās izglītības satura nodrošināšanas sistēmu, kas spēj ātri reaģēt uz darba tirgus pieprasījumu, regulāri izvērtējot un atjaunojot profesionālās izglītības saturu atbilstoši regulāri aktualizētajai nozaru kvalifikāciju struktūrai. Viens no profesionālās izglītības satura reformas elementiem ir profesionālās izglītības satura pārstrukturizācija, veidojot modulārās profesionālās izglītības programmas.

Izglītības satura pārstrukturizācijas pamatā ir šādi izglītības programmu izveides principi:

- **Pamatības princips** – izglītības programmas izveides nepieciešamība, nozīmīgums, atbilstība darba tirgus prasībām un nozares attīstībai, pieprasījums.
- **Sistēmiskuma princips** – normatīvo aktu prasību ievērošana un atbilstība vispārīgajām didaktiskajām atziņām par izglītības programmas veidošanu.
- **Sistemātiskuma, pakāpenības un pēctecības princips** – izglītības programmas izveides loģikas ievērošana, nodrošinot mācību priekšmetu/moduļu pēctecību un to saikni, kā arī izglītojamo vienmērīgu noslodzi.
- **Mērķtiecīguma princips** – izglītības programmā ietvertā izglītības satura nodrošināšana izglītības programmas mērķa sasniegšanai. Izglītības programmas izstrādes sasniedzamo rezultātu plānošana, lai katrs modulis būtu ar skaidru sākumu un noslēgumu, būtu saistīts ar nākamo moduli, kā rezultātā sasniegtu konkrēto mērķi.
- **Elastīguma princips** – izglītības programmas satura atbilstība nozares kvalifikācijas struktūrai, paredzot vienu vai vairāku profesionālo kvalifikāciju kompetenču apguvi.
- **Aktualitātes princips** – izglītības programmas atbilstība mainīgajām darba tirgus prasībām, nozares jauno tehnoloģiju apguvei u.c.
- **Atklātības princips** – dažādu pārstāvju (izglītotāju, darba devēju, darba ņēmēju) iesaiste izglītības programmas izveides procesā.
- **Teorijas un prakses vienotības princips** – iespēja izglītojamajiem mācību procesā iepazīties gan ar ražošanas procesu zinātniskajiem jeb teorētiskajiem pamatiem, gan apgūt atbilstošas prasmes un profesionālās kompetences.

Ieviešot modulārās profesionālās izglītības programmas, būtiski samazināsies laiks, kas vajadzīgs, lai ātri reaģētu uz darba tirgus prasībām. Profesionālās izglītības programmas modulis ir profesionālās kvalifikācijas satura sastāvdaļa, kura pamatā ir sasniedzamo rezultātu grupa, kas sastāv no novērtējuma un pierādāmu zināšanu, prasmju un kompetenču kopuma. Moduli var piemērot vienai vai vairākām profesionālajām kvalifikācijām modulārajā izglītības programmā vai īstenot atsevišķi profesionālo kompetenču pilnveidei. Moduļa apguves rezultātā pēc sasniedzamo rezultātu novērtēšanas var iegūt kompetenču punktus (ECVET) izmērāmu profesionālo kvalifikāciju vai profesionālās kvalifikācijas daļu. Veidojot modulārās profesionālās izglītības programmas, kurās atsevišķu profesionālo kompetenču apguvi nodrošina modulis vai moduļu kopa, ir iespējams turpināt izglītību jaunas profesionālās kvalifikācijas iegūšanai. Šāda elastīga jaunas profesijas apguve nodrošina darbaspēka konkurētspēju un mobilitāti atbilstoši mainīgajām darba tirgus prasībām un nepārtrauktu zināšanu un prasmju apguvi visa mūža garumā.

Eiropas Savienība ir izstrādājusi Eiropas mūžizglītības pamatkompetenču ietvarstruktūru (*The European framework for key competences for lifelong learning*), kurā ir definētas galvenās prasmes (saziņa dzimtajā valodā, saziņa svešvalodās, matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās, digitālā prasme, mācīšanās mācīties, sociālās un pilsoniskās prasmes, pašiniciatīva un uzņēmējdarbība, kultūras izpratne un izpaušme). Tās ir vajadzīgas cilvēka personiskajai izaugsmei, sociālajai iekļautībai, pilsoniskajai aktivitātei un nodarbinātībai zināšanu sabiedrībā.

Esošā sistēma veicina cilvēku vēlmi iegūt arvien augstāku profesionālo kvalifikāciju, kas ne vienmēr sniedz tās prasmes, kas ir nepieciešamas, lai pielāgotos darba tirgum. Jauniešiem visbiežāk trūkst prasmju: strādāt ātri, organizēt un analizēt informāciju, analizēt riskus, pieņemt lēmumus, risināt krīzes situācijas un rast risinājumus. Lai novērstu šo prasmju trūkumu, vajag apgūt „nākotnes prasmes”, bet apmācību formām ir jābūt elastīgākām, piemēram, izmantojot projektu formas apmācību, mācīšanos no pieredzes (piemēram, organizējot apmācības pie darba devējiem, u.c.). Spēja piemēroties izmaiņām darba tirgū kļūst svarīgāka par kādas konkrētas prasmes apguvi. Veidojot uz sasniedzamajiem rezultātiem balstītas profesionālās izglītības programmas ar modulāro pieeju, īpaša uzmanība pievēršama kompetencēm mūžizglītībai.

Pēc valsts vispārējās vidējās izglītības standarta un vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmetu standarta, valsts profesionālās vidējās izglītības standarta un valsts arodizglītības standarta, profesiju standartu un ES dokumentu analīzes definē kopīgos sasniedzamos rezultātus mūžizglītībai. Iegūtos sasniedzamos rezultātus grupē piecos moduļos, lai optimizētu mācību saturu un novērstu tā atkārtosanos.

Ņemot vērā mūžizglītības kompetenču apguves lomu, lai pielāgotos darba tirgum, profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanā un tālākizglītības iespēju nodrošināšanā mūža garumā, ļoti svarīgi katram izglītojamajam dot iespēju tās apgūt jebkurā izglītības jomā gan profesionālajā sākotnējā izglītībā, gan profesionālajā tālākizglītībā.

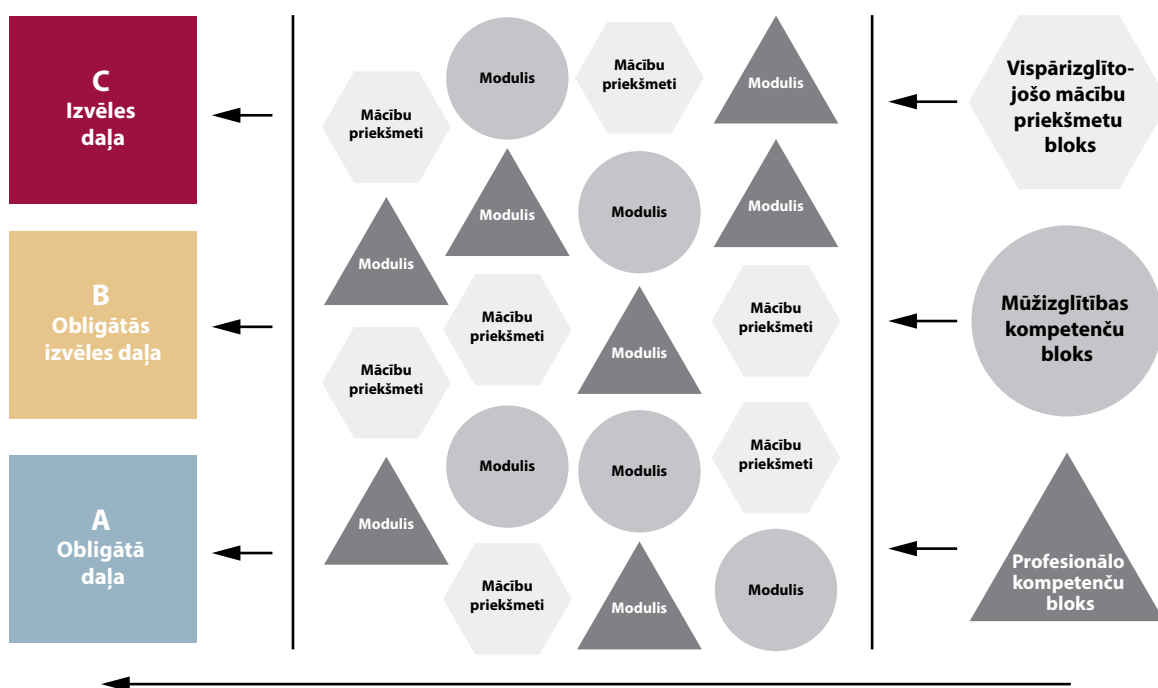
Eiropas Sociālā fonda projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” ietvaros ir izstrādāts saturs divos līmeņos pieciem mūžizglītības kompetenču moduļiem: „Iniciatīva un uzņēmējdarbība”, „Sabiedrības un cilvēka drošība”, „Valodas, kultūras izpratne un izpaušmes”, „Sociālās un pilsoniskās prasmes” un „Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas”, lai izglītības programmas veidotājiem nodrošinātu iespēju izstrādāt elastīgas, dažādu veidu (arodizglītības, profesionālās vidējās, tālākizglītības) profesionālās programmas, ņemot vērā izglītojamo sasniegto līmeni mūžizglītības kompetenču apguvē. Šo moduļu saturu var apgūt gan atsevišķos moduļos, gan tas var būt iekļauts citos moduļos vai mācību priekšmetos (pieejams: <http://visc.gov.lv/profizglitiba/programmas.shtml>).

Modulāro profesionālās izglītības programmu izveide

Atbilstoši izglītības programmas veidam katra programmas daļa var sastāvēt no vispārīzglītojošā, mūžizglītības un profesionālo kompetenču bloku moduļiem vai mācību priekšmetiem. Modulāro profesionālās izglītības programmu veido attiecīgo moduļu kopums, iekļaujot moduļus no visām trim daļām. Attiecības starp atsevišķiem moduļiem ir tiešas vai netiešas. Apgūtās zināšanas, prasmes un kompetences tiek apstiprinātas izglītības dokumentā.

Modulārās profesionālās izglītības programma strukturēta trīs daļās (skat. 1. attēlu):

- obligātā daļa (A daļa);
- obligātā izvēles daļa (B daļa);
- izvēles daļa (C daļa).



1. attēls. Profesionālās izglītības programmas izveide

Obligātajā daļā (A daļā) iekļauti moduļi, kas nodrošina:

- vispārīzglītojošo mācību priekšmetu, kuros obligāti kārtojami valsts noslīguma pārbaudījumi, apguvi;
- kopīgu zināšanu, prasmju un kompetenču, kas ir nepieciešamas profesionālajai darbībai attiecīgajā nozarē, apguvi;
- mūžizglītības kompetenču apguvi nozares pamatdarbību veikšanai.

Obligātajā izvēles daļā (B daļā) iekļauti moduļi, kas nodrošina:

- vispārīzglītojošo mācību priekšmetu, kuros kārtojams izvēles valsts noslīguma pārbaudījums, apguvi;
- zināšanu, prasmju un kompetenču profesionālās darbības veikšanai konkrētā profesionālajā kvalifikācijā apguvi;
- mūžizglītības kompetenču profesionālajai darbībai attiecīgajā profesionālajā kvalifikācijā apguvi.

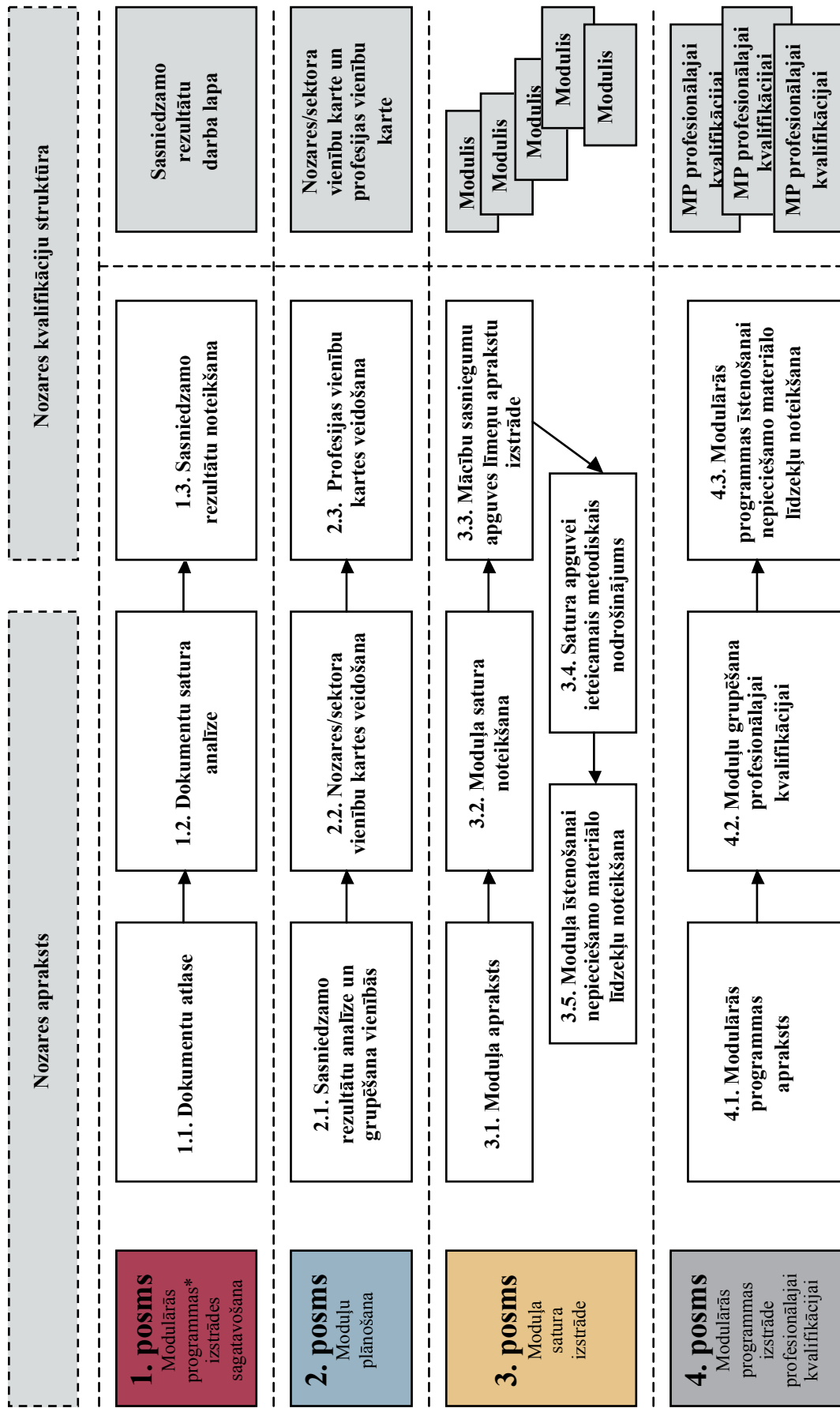
Izvēles daļā (C daļā) iekļauti moduļi, kas nodrošina:

- vispārīzglītojošo mācību priekšmetu, kas papildus veicina nepieciešamās profesionālās kompetences, apguvi;
- zināšanu, prasmju un kompetenču, kas saistītas ar reģionālo vajadzību ievērošanu, ņemot vērā nozares uzņēmumu specifiku, un atspoguļo mainīgo situāciju darbā tirgū, apguvi;
- papildu mūžizglītības kompetenču apguvi.

Modulārās profesionālās izglītības programmas izveides process ietver šādus soļus (skat. 1. tabulu un 2. attēlu):

Uz sasniedzamiem rezultātiem balstīta izglītības satura izveide, pielietojot modulāro pieeju nozares/sektoara pamatprofesijām, saistītajām profesijām un specializācijām.	1. posms. Modulārās programmas izstrādes sagatavošana.
	2. posms. Moduļu plānošana.
	3. posms. Moduļa satura izstrāde.
Moduļu grupēšana nozares/sektoara profesionālajai kvalifikācijai.	4. posms. Modulārās programmas izstrāde profesionālajai kvalifikācijai.

1. tabula. Modulārās profesionālās izglītības programmas izveides posmi



* Modulārā profesionālās izglītības programma, turpmāk – modulārā programma

2. attēls. Modulārās profesionālās izglītības programmas izveides process

1. posms

Modulārās programmas izstrādes sagatavošana

Modulārās programmas izstrādes sagatavošana ietver trīs soļus – dokumentu atlasi, dokumentu satura analīzi un sasniedzamo rezultātu noteikšanu.

1.1. Dokumentu atlase

Dokumentu atlasi veic atbilstoši nozares/sekтора dokumentācijai un profesionālās izglītības saturu reglamentējošiem pamatdokumentiem.

Atlasa:

- nozares/sekтора normatīvo dokumentāciju, ES dokumentus, t.sk. regulas, un citus dokumentus, kas saistoši atbilstošajai nozarei/sektoram un/vai profesionālajai kvalifikācijai;
- profesionālās izglītības saturu reglamentējošos pamatdokumentus – valsts profesionālās izglītības standartu, profesijas standartu vai profesionālās kvalifikācijas prasības, Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūru un nozares kvalifikāciju struktūru.

Atbilstoši nozares kvalifikāciju struktūrai, kurā ir noteiktas nozares/sekтора profesijas, atlasa visus profesijas standartus un/vai profesionālas kvalifikācijas prasības nozares/sekтора saistītajām profesijām (atbilstoši 2.–4. LKI). Lai noteiktu sasniedzamos rezultātus, atlasa dokumentus, kas ietekmē nozares/sekтора profesionālo kvalifikāciju saturu.

1.2. Dokumentu satura analīze

Pēc dokumentu atlases veic to satura kvalitatīvo analīzi. Analīzes gaitā:

- noskaidro, vai dokuments ir drošs avots un cik ticama ir tajā ietvertā informācija;
- pārlicinās, vai atlasītais dokuments ietver attiecīgo nozares/sekтора profesionālo kvalifikāciju apguvei saistošo informāciju;
- no profesijas standarta vai profesionālās kvalifikācijas prasībām atlasa kopīgās un atšķirīgās prasmes visām nozares/sekтора profesionālajām kvalifikācijām;
- analizē nozares/sekтора normatīvo dokumentāciju, ES dokumentus, t.sk. regulas, un citus dokumentus, kas saistoši atbilstošajai nozarei/sektoram un/vai profesionālajai kvalifikācijai;
- analizē profesionālās izglītības saturu reglamentējošos pamatdokumentus, Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūru un nozares kvalifikāciju struktūru;
- iepazīstas ar nozares/sekтора pētījumiem, kuros parādīta reģiona specifika un uzņēmumu specifiskās prasmes, lai varētu definēt izvēles sasniedzamos rezultātus programmas mainīgajai daļai, kas saistīta ar izglītojamā tālāko nodarbinātību;
- analizē informāciju, kas ir nozīmīga profesionālās izglītības satura nodrošināšanai un nozares/sekтора reģiona vajadzībām.

legūto informāciju apkopo „Sasniedzamo rezultātu darba lapā” (skat. 1. pielikumu).

1.3. Sasniedzamo rezultātu noteikšana

Atbilstoši veiktajai dokumentu satura analīzei nosaka sasniedzamos rezultātus profesionālās izglītības satura izveidei.

Sasniedzamais rezultāts ir formulējums, kas nosaka, ko mācību procesā iesaistītais **spēj** darīt, **zina un**

izprot pēc attiecīgu mācību pabeigšanas, un tas ir definēts zināšanu, prasmju un kompetenču izteiksmē. Šī definīcija, kas šķiet vienkārša, kļūst sarežģītāka, apsverot to, cik detalizēti apraksta sasniedzamos rezultātus. Pārāk sīki apraksti var radīt apjukumu, taču pārāk vispārīgi formulējumi – kļūt bezjēdzīgi.

Sasniedzamie rezultāti ir:

- konkrēti;
- izmērāmi;
- reālistiski;
- iegūstami noteiktā laikā;
- viegli saprotami ne tikai pedagogiem, bet arī izglītojamajiem.

Sasniedzamos rezultātus definē, izmantojot šādus pamatvārdus:

- **spēj** – nosauc konkrētu darbību, kas izglītojamajam ir jāmaks veikt; to norāda ar vienu vai diviem precīziem darbību raksturojošiem darbības vārdiem;
- **zina** – nosauc zināšanas, kādas vajadzīgas, lai šo darbību veiktu;
- **izprot** – nosauc procesus, kas jāizprot, lai šo praktisko darbību veiktu.

Nosakot sasniedzamos rezultātus, izvēlas atbilstošāko darbības vārdu, kas visprecīzāk raksturo konkrēto darbību, tās sarežģītības pakāpi, izglītojamā patstāvības pakāpi un profesionālajai kvalifikācijai atbilstošo kvalifikācijas līmeni (Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūras līmeni). Sniedzamos rezultātus formulē tā, lai tie būtu pārbaudāmi, t.i., paredz, kādā veidā izglītojamais demonstrēs, ko viņš spēj veikt, zina un izprot. Darbības vārdu lietojumu atbilstoši izglītības mērķu taksonomijai var redzēt 2. pielikumā, un darbības vārdu lietojuma skaidrojums pieejams: http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/termini_standartos.pdf.

Sasniedzamais rezultāts:

- raksturo izglītojamā mācīšanās rezultātu, nevis pedagoga uzdevumus vai nodomus;
- formulēts tā, lai tas nebūtu mācību satura pārstāsts.

Tikai tad, kad ir definēti sasniedzamie rezultāti, darba grupa lemj par saturu un metodiku paredzēto sasniedzamo rezultātu iegūšanai.



Sasniedzamo rezultātu piemērs no Transporta un loģistikas nozares moduļa „Maršrutu plānošana kravu pārvadājumos”:

Spēj: izstrādāt kravu transportēšanas maršrutus.

Zina: iekšzemes un starptautisko transportēšanas maršrutu izstrādes principus un paņēmienus.

Izprot: iekšzemes un starptautisko transportēšanas maršrutu izstrādes nozīmi savlaicīgai un efektīvai kravas piegādes nodrošināšanai.

Noteiktos sasniedzamos rezultātus apkopo „Sasniedzamo rezultātu darba lapā” (skat. 1. pielikumu).

2. posms

Moduļu plānošana

Sasniedzamo rezultātu vienība (turpmāk – vienība) ir profesionālās kvalifikācijas/u daļa. Vienību veido sagrupētie sniedzamie rezultāti. Papildinot vienības ar definēto mācību mērķi un izstrādāto saturu ar didaktisko nodrošinājumu, tiek veidoti moduļi.

Vienību plānošana ietver sniedzamo rezultātu analīzi un to grupēšanu vienībās, nosakot skaitu, provizoriskos nosaukumus, izkārtējot sniedzamos rezultātus nozares/sektoara vienību kartē un katras konkrētās profesijas vienību kartē (profesiju profila izveide).

Vairākas vienības veido nozares/sektoara vienību karti, kurā attēlotas visas nozares/sektoara profesiju vienības. Secīgi organizētas vienības veido konkrētās kvalifikācijas vienību karti.

2.1. Sniedzamo rezultātu analīze un grupēšana vienībās

Sniedzamo rezultātu analīzes pamats ir pirmajā posmā izstrādātā sniedzamo rezultātu darba lapa. Sākotnēji veic sniedzamo rezultātu grupēšanu vienībās, ņemot vērā iespējamo sniedzamo rezultātu vienību patstāvību atbilstoši profesionālās kvalifikācijas darba uzdevumiem.

Sniedzamo rezultātu vienību izveides nosacījumi

Katras vienības pamatā ir konkrētas apgūstamās profesionālās kompetences, to sarežģītība un pēctecība. Vienā vienībā jābūt sagrupētiem tikai līdzīgas vai atbilstošas sarežģītības pakāpes sniedzamajiem rezultātiem. Piemēram, vienība var nodrošināt tikai nozares/sektoara pamatprasmju apguvi un būs par pamatu citai vienībai augstākā līmenī.

Tematiski katra vienība veidojas, grupējot radniecīgus un savstarpēji saistītus sniedzamos rezultātus (3 līdz 8 sniedzamie rezultāti). Ja sniedzamo rezultātu ir mazāk par 3, iespējams, vienības robežas (apriņķis vai apmērs, ietvars) ir pārāk šauras, un ir nepieciešams apvienot vairākas/ vienības, lai nodrošinātu vienas vai vairāku profesionālo kompetenču apguvi. Ja vienā vienībā ietverti 8 un vairāk sniedzamie rezultāti, iespējams, ka vienība ir pārāk plaša, un ir nepieciešams sadalīt tās divās atsevišķās vienībās.

Vienību raksturo:

- pabeigtība;
- patstāvīgums;
- sniedzamo rezultātu savstarpējā saistība;
- sagrupēto sniedzamo rezultātu secība;
- viengabalainība;
- kompakturnums;
- autonomija.

Izšķir triju veidu vienības, kas 3. posmā saistītas ar A, B, C moduļārās programmas daļām (skat. 3. attēlu):

1. Vienības, kas balstītas uz kopīgajiem nozares/sektoara sniedzamajiem rezultātiem (nodrošina pamatzināšanas, prasmes un kompetences). Šīs vienības var būt kopīgas visām nozares kvalifikācijām, vai sektoara/u kvalifikācijām, ja nozarē ietilpst vairāki un atšķirīgi sektori.



Piemērs. Uzņēmējdarbības nozares komercdarbības sektorā, kvalifikācijai „Komercdarbinieks” un četrām specializācijām – „Reklāmas pakalpojumu komercdarbinieks”, „Rūpniecības komercdarbinieks”, „Agrārā sektora komercdarbinieks”, „Mazumtirdzniecības komercdarbinieks” ir kopīgās vienības: „Uzņēmuma darbības pamatprocesi”, „Preču un pakalpojumu iepirkšana”, „Preču un pakalpojumu pārdošana”, „Preču uzskaite un dokumentēšana”.

2. Vienības, kurās sagrupēti sasniedzamie rezultāti konkrētai kvalifikācijai/ām (nodrošina nepieciešamās zināšanas, prasmes un kompetences konkrētajai kvalifikācijai).

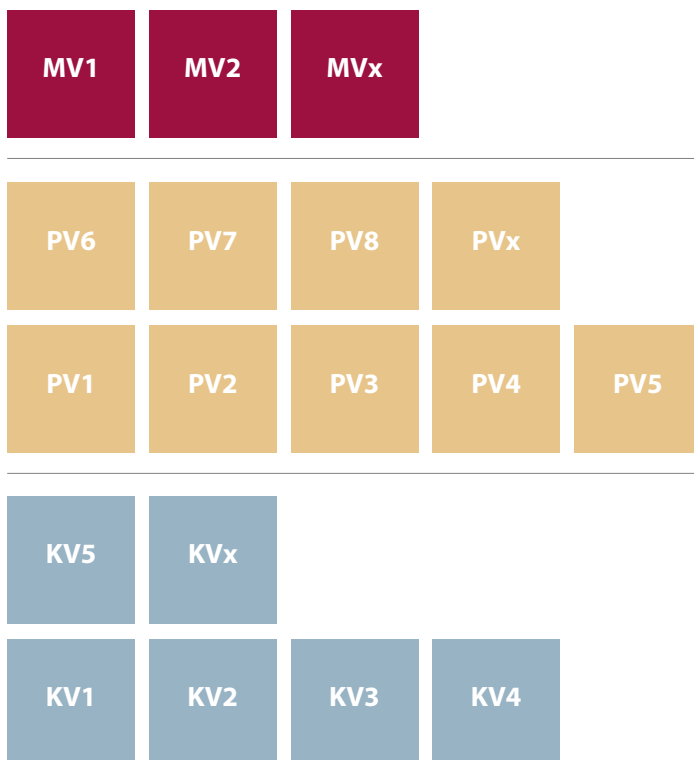


Piemērs. Skaistumkopšanas nozarē profesionālajai kvalifikācijai „Frizieris stilists” – „Friziera pamatdarbi”, „Frizūru veidošana un transformēšana”, „Matu griešana”, „Matu ķīmiskā apstrāde”, „Frizūru, bārdas un ūsu modelēšana”, „Klienta koptēla veidošana”, „Matu pieaudzēšana”.

3. Vienības, kurās sagrupēti sasniedzamie rezultāti, kas ir saistīti ar reģionālo vajadzību ievērošanu, ņemot vērā nozares uzņēmumu specifiku un atspoguļojot mainīgo situāciju darba tirgū.



Piemērs. Tekstila nozares profesionālajai kvalifikācijai „Tērpu stila speciālists” – „Kāzu kleitu un vakartērpu modelēšana” un „Vīriešu apģērbu konstruēšana”, profesionālajai kvalifikācijai „Šuvējs” – „Veļas izstrādājumu izgatavošana”, „Intelektisko materiālu apstrāde”, profesionālajai kvalifikācijai „Piegriezējs” – „Ekskluzīvo materiālu piegriešana”, „Kažokādu piegriešana”.



MV1 – MVx

specifiskās/mainīgās vienības, kas atspoguļo uzņēmumu vajadzības reģionālā griezumā

PV1 – PVx

profesijai (kvalifikācijai) raksturīgās vienības

KV1 – KVx

kopīgās nozares/sektora vienības

3. attēls. Nozares/sektora vienību karte

Vienību izveide:

- Izmantojot pirmajā posmā definētos sasniedzamos rezultātus, tos vispirms vēlam sagrupēt vienībās, kas būs kopīgas visām nozares/sektoa profesionālajām kvalifikācijām un var būt par pamatu citai/ām vienībai/ām augstākā kvalifikācijas līmenī.
- Sagrupēt vienībās līdzīgas sarežģītības pakāpes sasniedzamos rezultātus atbilstoši konkrētai profesionālajai kvalifikācijai. Analizējot un grupējot sasniedzamos rezultātus vienībās, jāņem vērā katras nozares/sektoa specifika. Ja vienā kvalifikācijā ietilpst citas (specializācijas), iespējams, ka atšķirība starp vienību daudzumu vairākām kvalifikācijām būs minimāla.
- Sagrupēt sasniedzamos rezultātus, kas ir saistīti ar nozares uzņēmumu specifiku, to vajadzību ievērošanu reģionālā griezumā un atspoguļo mainīgu situāciju darbā tirgū.
- Sasniedzamos rezultātus, kas saistīti ar pamatprasmju apguvi mūžizglītībai, var sagrupēt atsevišķās, neatkarīgās vienībās vai iekļaut tos iepriekš minētās vienībās.
- Katrai vienībai jānorāda kvalifikācijas līmenis atbilstoši Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Nosakot vienības kvalifikācijas līmeni, ir ļoti svarīgi vienībā pārbaudīt sagrupēto sasniedzamo rezultātu sarežģītības atbilstību noteiktajam kvalifikācijas līmenim. Jāņem vērā, ka vienā profesijā var ietilpt dažādu Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņu vienības.
- Vienā vienībā sagrupētie sasniedzamie rezultāti ir novērtējami ar vienu vai vairākiem pārbaudījumiem, t.sk. darba vidē.

2.2. Nozares/sektoa vienību kartes veidošana

Veidojot vienību, nosaukumos jāatspoguļo nozares/sektoa specifika un/vai apgūstamo kompetenču būtība. Vienības nosaukumam jābūt:

- precīzām;
- īsam;
- unikālam (turpmāk profesionālās izglītības programmā moduļu nosaukumi nevar atkārtoties).

Vienību nosauc atbilstoši vienības ietvaros apgūstamajām profesionālajām kompetencēm. Lai definētu vienības nosaukumu, jāatbild uz jautājumu: „Kādas profesionālās kompetences var apgūt topošās vienības ietvaros?”



Vienības nosaukuma piemērs:

Drēbnieka kvalifikācijai – „Roku darbi un vīļu šūšana”, „Šūto izstrādājumu izgatavošana ar laikošanu” u.c.

Friziera – stilista kvalifikācijai – „Matu griešana”, „Matu ķīmiskā apstrāde”, „Klienta koptēla veidošana” u.c.

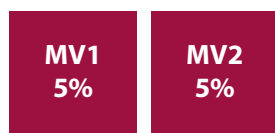
Komercedarbinieka kvalifikācijai – „Biroja darba nodrošināšana”, „Biznesa plāna izstrāde” u.c.

Turpmāk, veidojot modulāro profesionālās izglītības programmu, katrs no trim vienību veidiem, kļūst par pamatu A, B, C programmas daļu satura izstrādē.

Vienības veidlapas paraugu skatīt 3. pielikumā.

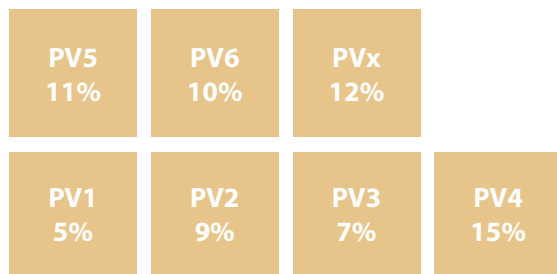
2.3. Profesijas vienību kartes veidošana

Analizējot katras vienības sarežģītību un nozīmīgumu konkrētajā profesijā, izveido profesijas vienību karti (skat. 4. pielikumu). Lai izveidotu profesijas vienību karti, no katras vienības veida atlasa profesijai atbilstošās vienības no nozares/sektoa vienību kartes un izvērtē vienību īpatsvaru profesijā. Katras vienības vērtību profesijā izsaka procentuāli (skat. 4. attēlu).



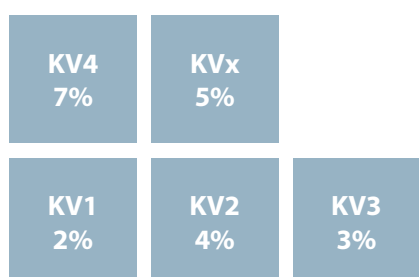
MV1 – MV2

specifiskās/mainīgās vienības, kas atspoguļo uzņēmumu vajadzības reģionālā griezumā (–10%)



PV1 – PVx

profesijai (kvalifikācijai) raksturīgās vienības (60%–80%)



KV1 – KVx

kopīgās nozares/sectora vienības (10%–30%)

4. attēls. Profesijas vienību karte

Profesijas vienības vērtē atbilstoši kritērijiem:

- nozīmīgums;
- sarežģītība;
- darba apjoms.

Profesijas vienību kopīgā vērtība ir 100%*, no kuras aprēķina katras vienības vidējo vērtību (skat. 2. tabulu).

Vienības	Nozīmīgums (%)	Sarežģītība (%)	Darba apjoms (%)	Vidējā vērtība (%)
Vienības nosaukums	20	25	15	20
Vienības nosaukums	30	20	40	30
Vienības nosaukums	20	20	15	18
Vienības nosaukums	25	30	15	23
Vienības nosaukums	5	5	15	9
Kopā:	100	100	100	100

*% var pārvērst kompetenču punktus (skat. 14. pielikumu).

2. tabula. Vienību vērtības aprēķināšana profesionālajai kvalifikācijai „Z”

Turpmāk, izstrādājot modulāro programmu, profesijas vienību karte kļūst par pamatu konkrētās profesijas moduļu satura izstrādei un moduļos ietvertās kompetences var izteikt ar kompetenču punktiem (skatīt 14. pielikumu).

3. posms

Moduļa satura izstrāde

Moduļus veido, izmantojot 2. posmā sagrupētās sasniedzamo rezultātu vienības. Izstrādājot vienības mācību saturu un tā metodisko nodrošinājumu, veidojas **modulis**.

Moduļa satura izstrāde ietver vairākus soļus – moduļa apraksta izveidi, moduļa satura un īstenošanas nosacījumu noteikšanu, mācību sasniegumu apguves līmeņu aprakstu izstrādi, satura apguvei ieteicamā metodiskā nodrošinājuma aprakstīšanu un moduļa īstenošanai nepieciešamo materiālo līdzekļu noteikšanu.

3.1. Moduļa apraksts

Moduļa aprakstā ietilpst moduļa mērķis, moduļa uzdevumi, moduļa ieejas nosacījumi, moduļa apguves novērtēšana un moduļa nozīme un vieta nozares/ sektora moduļu kartē.

Šajā posmā pārskata un precizē 2.2. apakšposmā definēto mērķi atbilstoši sagrupētajiem sasniedzamajiem rezultātiem.

Moduļa „Prakse” mērķi definē, nosaucot profesionālās kvalifikācijas pamatdarbības no profesijas standarta vai profesionālās kvalifikācijas pamatprasību apraksta daļas un norādot, ka tas notiek darba vidē.

Mērķa sasniegšanu nodrošina vairāki uzdevumi, kas definēti, balstoties uz 2. posmā sagrupētajiem sasniedzamajiem rezultātiem. Tajos ietverti kritēriji, pēc kuriem novērtē gala rezultātu. Uzdevumi ir detalizēti, izmērāmi, un tie nodrošina mērķa sasniegšanu.



Moduļa „Biznesa plāna izstrāde” mērķa piemērs: Sekmēt izglītojamo spējas patstāvīgi izstrādāt biznesa plānu, izvēloties atbilstošo komercdarbības tiesisko formu un optimālākos finansēšanas avotus, attīstot izglītojamo interesi par komercdarbības uzsākšanu.



Moduļa uzdevumu piemērs no moduļa „Biznesa plāna izstrāde”:

1. Izvēlēties vispiemērotāko komercdarbības formu biznesa idejas īstenošanai.
2. Definēt uzņēmuma misiju, vīziju, pielietojot stratēģisko, taktisko, operatīvo plānošanu, veikt uzņēmuma SVID analīzi.
3. Izvērtēt biznesa plāna izstrādei nepieciešamo informāciju.
4. Veikt tirgus izpēti un plānot pārdošanas apjomus idejas īstenošanai.
5. Izstrādāt mārketinga plānu idejas īstenošanai.
6. Noteikt realizācijai nepieciešamos līdzekļus un to izmaksas, produkta pašizmaksu, bezzaudējuma punkta un riska nosacījumus, apdrošināšanas iespējas un izmaksas.
7. Prognozēt biznesa idejas īstenošanas izmaksas, sagatavot naudas plūsmas grafiku, plānoto peļņas vai zaudējumu aprēķinu, veikt uzņēmuma finanšu analīzi.
8. Noteikt uzņēmuma finanšu līdzekļu avotus, ārējās finansēšanas piesaistes nepieciešamību.
9. Prezētēt biznesa plānu komercdarbības uzsākšanai un finansējuma piesaistei.

Moduļa nozīme un vieta kartē

Moduļa vietu nozares (sektora) moduļu kartē nosaka tajā izvērtētie un sargrupētie sasniedzamie rezultāti un precizētais mērķis.

Noteikt moduļa vietu nozares/sektora moduļu kartē ir iespējams tikai apzinot moduļa nozīmi, tai skaitā moduļa secību (modulis seko modulim, moduļa apguvei nepieciešamajos vispārizglītojošos mācību priekšmetos ietvertās zināšanas, prasmes un kompetences, modulis apgūstams neatkarīgi no citiem moduļiem u.c.). Moduļa nozīmi (provizoriski) nosaka modulī noteiktie sasniedzamie rezultāti (skat. 2.1. apakšposmu) un definētais mērķis (skat. 2.2. apakšposmu).

Šajā posmā pārlicinās, vai modulis pēc mērķa atrodas pareizajā vietā nozares (sektora) moduļu kartē un moduļu apguves secība ir **noteikta pareizi**.

Moduļa ieejas nosacījums

To nosaka atbilstoši mērķa grupai. Tā var būt gan iesācēji bez iepriekšējām zināšanām, prasmēm un profesionālajām kompetencēm profesijā, gan kvalificēti speciālisti jaunākās tehnoloģijas apgūšanai. Atbilstoši mērķa grupai nosaka, piemēram, vai moduļa ieejas nosacījums var būt prasme strādāt ar kādu konkrētu ierīci vai instrumentiem vai tehnisko noteikumu zināšanas, vai vajadzīgas priekšzināšanas un prasmes noteiktajā profesijā, darba pieredze nozarē.

Moduļa ieejas nosacījumos norāda, ka modulis ir apgūstams pēc iepriekš apgūtā moduļa. Ja šis ir pirmais modulis, norāda uz iepriekš iegūto izglītību, piemēram, pamatizglītību. Vajadzības gadījumā norāda iepriekšējo pieredzi vai specifiskās zināšanas un prasmes, lai šo moduli apgūtu, kā arī tas, vai modulis apgūstams atsevišķi – konkrētu prasmju vai kompetenču ieguvei (piemēram, profesionālās pilnveides izglītības programmās). Moduļa ieejas nosacījumi var būt vienādi vairākiem moduļiem, ja moduļus iespējams apgūt paralēli. Tie atkarīgi no nozares profesionālās kvalifikācijas specifikas; vieni un tie paši moduļi dažādām nozares profesionālajām kvalifikācijām var būt ar dažādiem ieejas nosacījumiem.

Moduļa „Prakse” ieejas nosacījumos norāda, ka ir apgūti visi programmas A, B, C daļas profesionālās kvalifikācijas iegūšanai nepieciešamie moduļi.

Moduļa apguves novērtēšana

Veidojot moduļa apguves novērtēšanas aprakstu, jānosauc moduļa apguves noslēguma pārbaudījuma veids (piemēram, ieskaite vai eksāmens) un praktiskās darbības, kā izglītojamais parādīs, ka ir apguvis noteiktos sasniedzamos rezultātus.

Modulī „Prakse” apraksta prakses moduļa apguves noslēguma pārbaudījuma veidu un praktiskās darbības, kā izglītojamais parādīs, ka ir apguvis vajadzīgās profesionālās kompetences.



Moduļa apguves noslēguma pārbaudījuma piemērs:

Moduļa „Kravu apstrāde” apguves noslēgumā izglītojamie veic praktisko uzdevumu par kravas apstrādi:

1. Nosaka nosūtāmās kravas iepakojuma veidu.
2. Atbilstoši darba uzdevumam patstāvīgi atlasa, saliek, iepako un marķē kravu nosūtīšanai.
3. Praktiski veic preču kravas šķirošanu noliktavā, ievērojot sanitārās un higiēnas normas noliktavā un savas kompetences ietvaros novēršot specifiskos darba vides riska faktorus darbā ar kravu.



Moduļa nozīmes piemēri:

Moduļa „Tūrisma un viesmīlības uzņēmuma darbības pamatprocesi” ir A daļas modulis. Modulis ir ieejas nosacījums moduļa „Viesmīlības pamatprincipi tūrisma un viesmīlības uzņēmumā” un pamats pārējo moduļu apguvei noteiktas profesionālās kvalifikācijas iegūšanai.

Modulis „Klienta koptēla veidošana” ir obligātās izvēles B daļas modulis skaistumkopšanas nozares profesiju „Frizieris-stilists” un „Vizuālā tēla stilists” apgūšanā. Modulis „Klienta koptēla veidošana” ir ieejas nosacījums moduļa „Frizūru, ūsu un bārdas modelēšana” apgūšanai friziera – stilista profesionālajai kvalifikācijai vai moduļa „Daudzveidīga grima uzklāšana” apgūšanai vizuāla tēla stilista profesionālajai kvalifikācijai.

Modulis „Darbs spriegumaktīvā vidē” ir apgūstams C daļā, brīvās izvēles modulis, kas paredzēts apgūto profesionālo kompetenču papildināšanai ar prasmēm strādāt spriegumaktīvā vidē. Apgūstams pirms noslēdzošā moduļa „Elektrotehniķa prakse”.

Moduļa apraksta veidlapu skatīt 5. pielikumā.

3.2. Moduļa satura noteikšana

Moduļa satura pamatā ir konkrēti sasniedzamie rezultāti, kas nosaka profesionālo kompetenču apguvi un tādējādi ietver sevī teorētiskās zināšanas, praktiskās mācības un praksi.

Moduļa satura izstrādē ir ļoti svarīgi analizēt ne tikai profesijas standarta/u un/vai profesionālo kvalifikācijas prasību kompetences, bet arī prasmes un zināšanas pienākumu un uzdevumu kontekstā.

Moduļa saturs veidojas atbilstoši noteiktajiem sasniedzamajiem rezultātiem. Moduļa saturu iestrādā noteiktā formātā (veidlapu skatīt 6. pielikumā), kas ietver šādu aizpildāmu informāciju:

- sasniedzamais rezultāts (1.3. apakšposmā noteiktie sasniedzamie rezultāti);
- temats – konkrētā sasniedzamā rezultāta sasniegšanai vajadzīgie apgūstamie temati, temata apjomu izsakot procentuāli no moduļa kopējā apjoma (100%);
- ieteicamais saturs – konkrētā temata atklājošais mācību saturs apakštematos;
- mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti – atbilstoši konkrētam tematam nosakāmi vidējam un optimālam apguves līmenim (skat. turpinājumā 3.3. apakšposmu);
- metodiskais nodrošinājums – nosaucot vairākus metodiskos paņēmienus un mācību organizācijas formas, tos raksturo ar konkrētiem īstenošanas piemēriem atbilstoši tematam (skat. turpinājumā 3.4. apakšposmu).

Modulim „Prakse” ieteicamais saturs jāveido, ņemot vērā profesionālo pienākumu izpildi pilnā apjomā (attiecībā pret visu procesu vai pakalpojumu, ņemot vērā mūžizglītības kompetences).

Aizpildītas veidlapas piemēru skatīt 7. pielikumā.

Veidojot moduļa saturu, ievēro:

- tematus un ieteicamo mācību saturu kārtu moduļa apguves loģiskā secībā, nodrošinot pēctecību, sarežģītību, nozīmīgumu, teorijas lietojamību un specifiku;
- katra temata apguvei paredz procentuālo daļu no visa moduļa kopējā apjoma – 100%; no % daudzuma ir atkarīgs, cik temati, apakštemati un kāds metodiskais nodrošinājums ir iekļaujams saturā;
- starpmoduļu saikni, lai līdzīgo tematu saturs nedublētos, bet papildinātu cits citu;
- viens plānotais rezultāts var būt sasniegts pilnībā vairāku tematu apguves laikā, savukārt tematā var būt vairākas mācību stundas, lai šo rezultātu sasniegtu;
- moduļa apguves ilgumu ietekmē sasniedzamie rezultāti, apgūstamo kompetenču sarežģītības pakāpe, izglītojamo iepriekšējās zināšanas un prasmes, izglītības veids un izglītības pakāpe;
- moduļa saturā iekļauj caurviju mūžizglītības tematus (piemēram, darba aizsardzība, veselības izglītība, civilā aizsardzība, zaļās prasmes, pieejams: <http://visc.gov.lv/profizglitiba/metmat.shtml>).

Ieteicamie avoti

Moduļa apguves ieteicamo avotu sarakstā paredz:

- galvenos literatūras avotus – mācību grāmatas, mācību līdzekļus;
- papildu avotus – interneta resursus, rakstus, periodiku.

Avotu bibliogrāfisko sarakstu veido tajā valodā, kādā tie ir publicēti, un tos sarindo alfabēta secībā pēc autora uzvārda vai darba nosaukuma. Sarakstu nenumurē un tajā nenorāda konkrētās grāmatas lappušu skaitu. Ieteicams sākt ar latīņu alfabēta rakstiem (latviešu, angļu, vācu u.c. valodās), pēc tam – kirilicā u.c. ieteicamo avotu pieraksta piemērus skatīt 8. pielikumā.

Ja nepieciešams un tas atbilst moduļa specifiskajai struktūrai, ieteicamo avotu sarakstu var sadalīt pa tematiem. Katra temata beigās izveido ieteicamo avotu (Ministru kabineta noteikumi, grāmatas, prese, elektroniskie resursi utt.) sarakstu:

- sākumā – latviešu valodā, pēc tam – ar latīņu burtiem (angļu, vācu), beigās – krievu valodā;
- alfabētiskā secībā;
- bez numerācijas;
- bez konkrētu lappušu norādes.

3.3. Mācību sasniegumu apguves līmeņu aprakstu izstrāde

Izglītojamā mācību sasniegumus moduļa/modulāras programmas apgūvē vērtē, pamatojoties uz sasniedzamajiem rezultātiem atbilstoši mācību sasniegumu apguves līmeņiem: augstam, optimālam, vidējam un zēmam (skat. 9. pielikumu).

Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti pēc būtības ir saprotami un pārbaudāmi apgalvojumi, kas parāda, kādā mērā ir sasniegti vēlamie rezultāti. Šādi apraksti palīdz vērtētājam izstrādāt vienotu vērtēšanas sistēmu. Mācību sasniegumu apguves līmeņus apraksta attiecībā pret ieteicamo saturu (apakštematiem).

Zems apguves līmenis ir nepietiekams vērtējums, tāpēc to aprakstīt nav lietderīgi. *Vidējs* apguves līmenis ir robežšķirtne minimāli pietiekamam apguves vērtējumam, *optimāls* apguves līmenis ir vēlamais mācīšanās rezultāts, savukārt *augsts* apguves līmenis ir grūti aprakstāms, jo ir atkarīgs no izciliem izglītojamā individuālajiem mācību sasniegumiem, kas pārsniedz optimāla snieguma robežu.

Mācību sasniegumu apguves līmeņus moduļa saturā ieteicams aprakstīt tikai *vidējam* un *optimālam* apguves līmenim. Tas dod iespēju pedagogiem mācību procesa gaitā pieņemt lēmumu par apguves līmeni, pamatojoties uz izglītojamā individuālajām spējām veikt profesionālās darbības.



Mācību sasniegumu apguves līmeņu aprakstu piemēri:

Modulis „Lauksaimniecības dzīvnieku ēdināšana”

Sasniedzamais rezultāts	Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
Spēj: atšķirt lopbarības līdzekļus pēc to iedalījuma. Zina: lopbarības līdzekļu vispārējo raksturojumu, to izcelsmi. Izprot: dažādu lopbarības līdzekļu iekļaušanu lauksaimniecības dzīvnieku ēdināšanā un to atšķirīgās ietekmes uz lopkopības produkcijas ražošanu.	Nosauc lopbarības līdzekļus.	Raksturo lopbarības līdzekļus.
	Nosauc lopbarības līdzekļu iedalījumu pēc to izcelsmes. Apraksta lopbarības līdzekļu fizioloģisko iedarbību.	Nosauc un pamato lopbarības līdzekļus pēc to izcelsmes. Raksturo lopbarības līdzekļus pēc fizioloģiskās iedarbības.
	Nosauc un izvērtē barības līdzekļu ķīmisko sastāvu.	Nosauc un pamato barības līdzekļu ķīmisko sastāvu. Izskaidro lopbarības līdzekļu pielietojumu un atšķirīgo ietekmi uz lopkopības produkcijas ražošanu.

Modulis „Kravu izvietošana noliktavā”.

Sasniedzamais rezultāts	Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis
Spēj: noteikt kravai piemērotu vietu noliktavā. Zina: kravu izvietošanas principus, noliktavas zonējumu, kravu uzglabāšanas noteikumus. Izprot: kravai piemērotas vietas nozīmi tās drošai glabāšanai un racionālai darba organizēšanai.	Apraksta noliktavas zonējumu.	Izskaidro noliktavas zonējumu un tā nozīmi.
	Izvieta kravas noliktavā, ievērojot izvietošanas principus.	Izvieta kravas noliktavā, pielietojot efektīvākos izvietošanas principus.
	Nosaka kravām piemērotu vietu noliktavā atbilstoši kravu uzglabāšanas un izvietošanas noteikumiem.	Nosaka kravām piemērotāko vietu noliktavā atbilstoši kravu uzglabāšanas un izvietošanas noteikumiem, pamato vietas izvēli.

Viena sasniedzamā rezultāta mērīšanai ieteicami 3–5 mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti. Veidojot katra mācību sasniegumu apguves līmeņa aprakstu, ir ļoti svarīgi izvēlēties piemērotāko darbības vārdu ar tā semantisko nozīmi, kas raksturotu līmeņa būtību (skat. 2. pielikumā).

Papildu mācību sasniegumu līmeņu aprakstu piemērus skatīt 7. pielikumā.

Modulī „Prakse” līmeņu aprakstos ieteicams aprakstīt profesionālo uzdevumu izpildi pilnā apjomā (attiecībā pret visu procesu/pakalpojumu, ņemot vērā mūžizglītības kompetences).

3.4. Satura apguvei ieteicamais metodiskais nodrošinājums

Modulārā pieeja profesionālās izglītības programmas izveidei maina pedagoga lomu mācību procesa organizācijā. Pedagoģs organizē mācību procesu tā, lai veicinātu izglītojamo līdzdalību sasniedzamo rezultātu iegūšanā un sasniegto rezultātu vērtēšanā, veicot padomdevēja un partnera lomu.

Modulārajā programmā atspoguļo metodiskos paņēmienus un mācību organizācijas formas, kas sekmē izglītojamo izziņas aktivizēšanu, patstāvību un savstarpējo sadarbību mācību procesā, tādējādi paplašinot izglītojamo socializācijas iespējas.

Modulārās programmas *metodisko nodrošinājumu* (ieteicamie metodiskie paņēmieni un mācību organizācijas formas) izstrādā atbilstoši mācību moduļa specifikai, loģikai, moduļa mērķim, sasniedzamajiem rezultātiem un izglītojamo vajadzībām.

Moduļa apguvei ieteicamajam mācību metodiskajam nodrošinājumam jābūt tādām, kas veicinātu izglītojamo spēju un iespēju attīstību, veicinātu izglītojamo pētniecības un pašizglītības prasmes.

Ņemot vērā to, ka mācību metode ir pedagoga un izglītojamo savstarpējās sadarbības paņēmieni kopums un pastāv dažādas mācību metožu klasifikācijas (pēc informācijas sniegšanas rakstura, pēc izziņas darbības organizācijas, pēc izglītojamo un mācībspēku sadarbības veida), moduļa satura apguvei ieteicamo metodisko nodrošinājumu aprakstīšanai ir apkopota tabula ar metodiskajiem paņēmieniem un mācību organizācijas formām (skat. 10. pielikumu).

Moduļa satura apguvei ieteicamā metodiskā nodrošinājuma aprakstā katram ieteicamajam metodiskajam paņēmienam jābūt pamatotam ar idejām tā īstenošanai (atbilstoši konkrēta temata apguvei).

Prakses moduļos ieteicams izmantot praksei piemērotus **metodiskos paņēmienus un mācību organizācijas formas**, lai izglītojams sasniegtu izvirzītos mērķus un realizētu formulētos uzdevumus jeb sasniedzamos rezultātus (prasmes un kompetences).



Mācību satura apguvei ieteicamā metodiskā nodrošinājuma piemēri.

1. piemērs.

Moduļa „Friziera-stilista prakse” apguves rezultātā izglītojamaais iesniedz atbilstošos profesionālās kvalifikācijas prakses dokumentus un prezentē prakses pārskatu, kas sastāv no divām daļām - rakstiskās atskaites daļas un paveikto darbu mapes (portfolio).

2. piemērs.

Moduļa „Inženierkomunikāciju tehnika ievadprakse” apguves noslēgumā izglītojamie:

1. Iesniedz izpildīto praktisko darbu mapi.

Darba mapes vēlamais saturs:

1.1. Titullapa.

1.2. Prakses vietas apraksts ar trīs sadaļām, kurās secīgi apkopoti ikdienā veicamo darbu apraksti, fotogrāfijas un prakses vietā izmantotās dokumentācijas paraugi:

- cauruļvadu un gaisa vadu stiprinājumu montēšana un pārbaude,
- ūdensapgādes, kanalizācijas, apkures u.c. inženiersistēmu montēšana un pārbaude,
- inženierkomunikāciju montāžas darba vides riski.

1.3. Moduļa apguves pašvērtējums.

2. Izglītojamie kārtā ieskaiti – atbilstoši rasējumam izstrādā nepieciešamo materiālu, būvizstrādājumu, palīgmateriālu, armatūru, iekārtu u.c. inženierkomunikāciju elementu sarakstu, izvēlas montāžas instrumentus un darbarīkus, atbilstoši montāžas tehnoloģijai veido materiālu specifikāciju, norādot to daudzumu, paskaidrojuma rakstā pamato savu izvēli, atbild uz komisijas jautājumiem.

3.5. Moduļa īstenošanai nepieciešamo materiālo līdzekļu noteikšana

Materiālie līdzekļi ir moduļa īstenošanai nepieciešamie resursi. Moduļa īstenošanai nepieciešamo materiālo līdzekļu noteikšanai izveido aprakstu, ar šādām sadaļām:

- tehnoloģiskās iekārtas, instrumenti, palīgierīces, darbarīki – uzskaita aprīkojumu, bez kura nevar nodrošināt moduļa teorētiskās un praktiskās daļas satura apguvi;
- materiāli, palīgmateriāli u.tml. – uzskaita materiālus un palīgmateriālus, bez kuriem nevar nodrošināt moduļa teorētiskās un praktiskās daļas satura apguvi.

Moduļa īstenošanai nepieciešamo materiālo līdzekļu veidlapu skatīt 11. pielikumā.

4. posms

Modulārās programmas izstrāde profesionālajai kvalifikācijai

Modulārā programma nodrošina nozares speciālistu sagatavošanu, nepārtrauktu un dinamisku profesionālo pilnveidi vai arī jaunas (saistītās profesijas, specializācijas) apguvi atbilstoši darba tirgus un/vai uzņēmuma prasībām.

Modulārās programmas aktualitāti nosaka:

- nepieciešamība veicināt elastīgu un pieejamu profesionālās izglītības apguvi situācijā, kad profesionālās izglītības saturam jāatbilst straujai jauno tehnoloģiju attīstībai;
- nepieciešamība nodrošināt nepārtrauktu izglītību, vispārizglītojošo, profesionālo un mūžizglītības kompetenču apgušanu visa mūža garumā.

Modulārās programmas izstrādei ir svarīgi noskaidrot, kāda mērķa sasniegšanai tā vajadzīga:

- iegūt profesionālo kvalifikāciju (t.sk. izglītojamiem ar pamatzglītību, vidējo izglītību, pieaugušajiem ar pieredzi nozarē, ar kvalifikāciju u.c.);
- pilnveidot speciālistu profesionālo kvalifikāciju (jaunas tehnoloģijas, darba metodes utt.).

Veidojot modulāro programmu, jāievēro:

- programmas izstrādei vajadzīgā dokumentācija;
- programmas izstrādes mērķis un ieejas nosacījumi.

Modulārās programmas profesionālajai kvalifikācijai struktūrā ietilpst programmas apraksts, moduļu grupēšana profesionālajai kvalifikācijai, programmas īstenošanai nepieciešamo materiālo līdzekļu saraksts.

Modulārās programmas titullapas veidlapu skatīt 12. pielikumā.

4.1. Modulārās programmas apraksts

Modulārās programmas apraksts sastāv no moduļu programmai raksturīgiem apraksta elementiem:

- programmas mērķis – iepazīstoties ar valsts profesionālās izglītības standarta mērķiem un uzdevumiem un profesijas standarta profesijas aprakstu, zināšanām, prasmēm un profesionālajām kompetencēm, formulē programmas mērķi;
- programmas uzdevumi – iepazīstoties ar valsts profesionālās izglītības standarta mērķiem un uzdevumiem un profesijas standarta profesijas aprakstu, zināšanām, prasmēm un profesionālajām kompetencēm, formulē programmas vispārizglītojošos un profesionālos uzdevumus;
- programmas apguves kvalitātes novērtēšana:
 - apraksta moduļa vai savstarpēji saistīto moduļu grupu, kas nodrošina kompetences/kompetenču apguvi atsevišķu darba uzdevumu veikšanai konkrētajā profesionālajā kvalifikācijā, nosaucot obligātos moduļus, bez kuriem nevar turpināt apgūt profesionālo kvalifikāciju, un nobeiguma pārbaudījuma veidu;
 - apraksta valsts nosléguma pārbaudījumus profesionālās kvalifikācijas iegūšanai;
- tālākās izglītības iespējas:
 - nosauc konkrētu moduli vai moduļu grupas vienas vai vairāku nozares saistīto profesiju apguvei, izmantojot nozares aprakstu un nozares/sekora profesionālo kvalifikāciju struktūru viena vai vairāku profesionālās kvalifikācijas līmeņu ietvaros;
 - apraksta citas tālākās izglītības iespējas.

Modulārās programmas apraksta veidlapu skatīt 13. pielikumā.

4.2. Moduļu grupēšana profesionālajai kvalifikācijai

Vispārīzglītojošo mācību priekšmetu bloka sastāvdaļu analīze atbilstoši programmas veidam, lai atspoguļotu mācību priekšmetus modulārās programmas struktūrā. Programmas struktūras papildināšana ar vispārīzglītojošo mācību priekšmetu bloka mācību priekšmetiem.

Mūžizglītības kompetenču bloka analīze atbilstoši programmas veidam, lai atspoguļotu mūžizglītības kompetences modulārās programmas struktūrā (mūžizglītības kompetences var būt integrētas profesionālo kompetenču blokā). Programmas struktūras papildināšana ar mūžizglītības kompetenču moduļiem.

Profesionālo kompetenču bloka analīze. Moduļu grupēšana atbilstoši noteiktajai kvalifikācijai ar mērķi atspoguļot tos programmas struktūrā.

Moduļus kārtot apguves loģiskā secībā, nodrošinot satura apguves pēctecību, kas nozīmē, ka dažādus moduļus apgūst, ievērojot savstarpējo saikni.

Atbilstoši mērķauditorijai nosaka moduļa programmas apguves nosacījumus un moduļa apguves secību un pēctecību, piemēram, vajadzīgās priekšzināšanas un prasmes noteiktajā profesijā, darba pieredzi nozarē, profesionālo pieredzi saistītajā profesijā vai specializācijā, izglītības pakāpi un citus.

Kārtojot moduļus programmas struktūrā, būtu jāatbild uz jautājumu, vai sagrupēto moduļu saturs atbilst programmas mērķim.

Moduļu skaits modulārajā programmā atkarīgs no apgūstamo profesionālo kompetenču skaita, no programmas īstenošanas ilguma un katra moduļa apjoma.

Moduļiem ir piešķirama vērtība (%) atbilstoši 2. posma profesijas vienību kartei. Gadījumā, ja vienības sasniedzamie rezultāti 3. posmā sagrupēti vairākos moduļos un nav tieši pārnesams sadalījums no vienības uz moduļiem, tad šajā posmā jānosaka katra moduļa īpatsvars (%) modulārajā programmā katrai profesionālajai kvalifikācijai.

Profesionālās vidējās izglītības programmās un arodizglītības programmās iekļaujami visi trīs bloki atbilstoši konkrētai profesionālajai kvalifikācijai un valsts izglītības standartam. Profesionālās tālākizglītības programmās iekļaujami mūžizglītības un profesionālo kompetenču bloki.

Moduļus kārtot atbilstoši tā nozīmībai – nosaka moduļa nozīmi citu (nākamo) moduļu apguvei, proti, vai konkrēts modulis ir ieejas nosacījums nākamo moduļu apguvei; vai konkrētā moduļa apguve kopā ar citiem izglītības moduļiem dod tiesības kārtot profesionālās kvalifikācijas eksāmenu u.tml.

Moduļus/mācību priekšmetus ievieto modulāras programmas struktūrā, veicot šādas darbības:

A daļa:

- nosaka vispārīzglītojošos mācību priekšmetus, kuros ir kārtojami valsts noslēguma pārbaudījumi, proti, trīs obligātos centralizētos eksāmenus, kā arī atbilstoši valsts profesionālās izglītības standartā noteiktajam – vispārīzglītojošo mācību priekšmetu – sportu;
- izstrādā profesionālo kompetenču moduļus, kuros ir kopīgās zināšanas, prasmes un kompetences, kas ir vajadzīgas profesionālajai darbībai attiecīgajā nozarē;
- izstrādā prakses moduļus (atbilstoši programmas specifikai un profesionālajai kvalifikācijai), par pamatu ņemot profesijas standartā noteiktās profesionālās kompetences;
- atlasa atbilstošus mūžizglītības kompetenču moduļus nozares/sektora pamatdarbībai.

B daļa:

- nosaka vispārīzglītojošos mācību priekšmetus, kuros ir kārtojams valsts noslēguma pārbaudījums – viens izvēles eksāmens;
- izstrādā profesionālo kompetenču moduļus, kuros ir vajadzīgās zināšanas, prasmes un kompetences profesionālās darbības veikšanai konkrētajā profesionālajā kvalifikācijā;
- atbilstoši programmas veidam un ieejas nosacījumiem atlasa mūžizglītības kompetenču moduļus profesionālajai darbībai attiecīgajā profesionālajā kvalifikācijā.

C daļa:

- nosaka vispārīzglītojošos mācību priekšmetus, kas papildus vajadzīgi profesionālo kompetenču apguvei;

- izstrādā saistītajām profesijām un specializācijām profesionālo kompetenču moduļus, kuros atspoguļojas specifiskās zināšanas, prasmes un kompetences;
- atlasa papildus mūžizglītības kompetenču moduļus.

4.3. Modulārās programmas īstenošanai nepieciešamo materiālo līdzekļu noteikšana

Modulārās izglītības programmas īstenošanā nepieciešamo materiālo līdzekļu apraksts ir programmas satura apgūšanai ieteicamo resursu apraksts, bez kuriem nevar nodrošināt programmas apguvi, to izveido, pamatojoties uz profesijas standarta prasībām. Tajā ietver:

- materiālo līdzekļu nosaukumu (pa veidiem: tehnoloģiskās iekārtas un darba instrumenti; materiāli, palīgmateriāli u.tml., norāda mērvienības);
- materiālo līdzekļu daudzumu (skaitu raksta ar cipariem).

Modulārās izglītības programmas īstenošanā nepieciešamo materiālo līdzekļu apraksts ietver apkopotus atsevišķo moduļu ieteicamo resursu aprakstus, izvērtējot nepieciešamos materiālos līdzekļus un automātiski nesummējot tos.

Programmas īstenošanai nepieciešamo materiālo līdzekļu veidlapu skatīt 11. pielikumā.

Terminu un jēdzienu skaidrojums

Apguves līmenis – noteiktu parametru kopums, kas raksturo pakāpi, kādā mācību saturā iekļautās vērtības (zināšanas, prasmes, attieksmes) kļuvušas par skolēna ieguvumu; skolēna kompetences raksturojums konkrētajā mācību priekšmetā [1].

Kompetence – pierādāma spēja mērķtiecīgi izmantot zināšanas, prasmes, personiskās, sociālās un/ vai metodoloģiskās spējas darba un mācību situācijās, profesionālajā un personīgajā attīstībā. Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrā kompetenci apraksta saistībā ar atbildību un autonomiju [2].

Kritērijs – būtiska pazīme, pazīmju kopums, pēc kura (ko) vērtē vai ar kuru (ko) salīdzina; mēraukla [3].

Noteicošs, būtisks rādītājs, pēc kura vērtē, definē, klasificē. [...] Kritērijus izsecina no priekšmeta, procesa u.tml. ideālā modeļa, kas savukārt ir šī priekšmeta, parādības u.tml. zinātniskās izpētes rezultāts. Kritēriji var būt dažādi, bet galvenokārt lieto formas (ārējās būtiskās pazīmes), satura un funkcionēšanas kritērijus. Galīgais patiesības, īstenuma kritērijs ir (pilnveidota) prakse, personas praktiskā darbība (uzvedība, rīcība) [4].

Mācību metode – skolotāja un skolēnu (*pedagoga un izglītojamo*) savstarpējās sadarbības paņēmieni kopums, kāds nepieciešams noteikta didaktiskā principa vai pedagoģiskās pieejas ietvaros un paredzēts, lai nodrošinātu mācību, audzināšanas un attīstības uzdevumu izpildi mācību procesā un izglītības mērķu sasniegšanu [4].

Mācību priekšmets – didaktiski pamatota zināšanu, prasmju un attieksmju sistēma, kas izstrādāta atbilstoši kādai zinātnes, tehnikas, māksla nozarei vai apakšnozarei un paredzēta apgūšanai izglītības iestādē pēc noteiktas izglītības programmas. Mācību priekšmets ir līdzeklis noteiktu izglītības mērķu sasniegšanai, un tā apguve veicina izglītojamā intelektuālo, emocionālo un gribas attīstību [4].

Mācīšanās rezultāti – formulējumi par to, ko mācību procesā iesaistītais zina, izprot un spēj darīt pēc attiecīgu mācību pabeigšanas, un tie ir definēti zināšanu, prasmju un kompetenču izteiksmē [6].

Modulārā/moduļu pieeja – izglītības programmas izveide, pamatojoties uz atsevišķu moduļu izmantošanu dažādās kombinācijās atkarībā no programmai izvirzītā mērķa. Modulāro pieeju raksturo sabalansētība starp mācību priekšmeta būtības iekšējo loģiku un izglītojamā tiešu līdzdalību priekšmeta apgūvē... [4].

Modulis – profesionālās kvalifikācijas sastāvdaļa, kura pamatā ir mācīšanās (sasniedzamo) rezultātu grupa, kas sastāv no novērtējuma un pierādāma zināšanu, prasmju un kompetenču kopuma. Moduli var piemērot vienai vai vairākām kvalifikācijām [7].

Mūžizglītība – izglītības process cilvēka dzīves garumā, kas balstās uz mainīgām vajadzībām iegūt zināšanas, prasmes, pieredzi, lai paaugstinātu vai mainītu savu kvalifikāciju atbilstoši darba tirgus prasībām un savam interesēm un vajadzībām. Mūžizglītība apvieno neformālo mācīšanos ar formālo izglītību, attīsta iedzīmtas spējas līdztekus jaunām kompetencēm [8].

Novērtējums – atzinums par (kā) vērtību, nozīmīgumu u.tml. Izglītības sistēmā novērtējums ir kvantitatīvs vai kvalitatīvs konstatējums, ko pauž vārdos vai ar atzīmi, piem., par skolēna (*izglītojamā*) zināšanu un prasmju atbilstību izglītības standarta prasībām [4].

Pamata kompetences – zināšanu, prasmju un attieksmju kopums, kas nepieciešams individam personības pašpilnveidei, sekmētu sociālo iekļaušanos un nodarbinātību [8].

Pamata kompetences (key competences) mūžizglītībā:

1. saziņa dzimtajā valodā;
2. saziņa svešvalodā(s);
3. pamatprasmes matemātikā, dabaszinībās, tehnoloģijās;
4. digitālās prasmes;
5. mācīšanās mācīties;
6. sociālās un pilsoniskās prasmes;
7. pašiniciatīva un uzņēmējdarbība;
8. kultūras izpratne un izpausme [9,10].

Profesionālā kompetence – profesionālās darbības veikšanai nepieciešamo zināšanu, prasmju un attieksmes kopums noteiktā darba situācijā [5].

Prasme – māca veikt kādu darbību atbilstoši nepieciešamajai kvalitātei un apjomam; darbības izpildes

priekšnosacījums. Tāda zināšanu un darbības paņēmieni apguves pakāpe, kad dod iespēju apgūto izmantot mērķtiecīgā darbībā [4].

Sasniedzamais rezultāts – formulējums vai apgalvojums, izteikts zināšanu, prasmju un kompetenču izteiksmē par to, ko mācību procesa rezultātā zina, prot un spēj darīt izglītojamais (skat. Mācīšanās rezultāts) [6].

Sasniedzamo rezultātu pārbaude – metodes un procesi, kas izmantoti, lai novērtētu līmeni, kādā procesā iesaistītais faktiski ieguvis noteiktas zināšanas, prasmes un kompetenci [11].

Spējas – indivīda fiziskās un psihiskās īpašības, kas dod iespēju kaut ko sekmīgi darīt, veikt, uztvert, reaģēt uz kaut ko un kas nodrošina šādai norisei nepieciešamības nosacījumus [4].

Temats – stāstījuma, sacerējuma, pētījuma u.tml. satura būtības formulējums [4].

Vērtēšana izglītības sistēmā – procedūra, kurā nosaka skolēna (studenta, *izglītojamā*) zināšanu, prasmju un iemaņu atbilstību izglītības programmā noteiktajam mācību satura apguves līmenim, t.i., atbilstību standartprasībām izglītības sistēmā [4].

Vienība (sasniedzamo rezultātu vienība) – kvalifikācijas sastāvdaļa, ko veido saskaņots zināšanu, prasmju un kompetences kopums, ko iespējams pārbaudīt un apstiprināt [11].

Zināšanas – sistematizēts objektīvu atziņu kopums, ko skolēns ieguvis mācoties, darba pieredzē, pētniecībā u.tml.; izziņas rezultāts [4].

Terminu un jēdzienu skaidrojumā izmantotie avoti

1. VISC informatīvais materiāls „Termini un citi jēdzieni pamatizglītības un vispārējās izglītības standartos” [skatīts 2015. gada 14. oktobrī]. Pieejams: http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/termini_standartos.pdf
2. Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra mūžizglītībai (EKI) [skatīts 2015. gada 14. oktobrī]. Pieejams: https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/broch_lv.pdf
3. Latviešu valodas vārdnīca. – Rīga: Avots, 2006.
4. Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.
5. Profesionālās izglītības likums [skatīts 2015. gada 14. oktobrī]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=20244>
6. Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra mūžizglītībai (EKI) [skatīts 2015. gada 14. oktobrī]. Pieejams: https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/broch_lv.pdf
7. Geographical Mobility in Vocational Education and Training: Guidelines for describing units of learning outcomes [skatīts 2015. gada 14. novembrī]. Pieejams: http://www.ecvet-info.de/_media/Guidelines_for_describing_units_of_learning_outcomes.pdf
8. Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam [skatīts 2015. gada 14. oktobrī]. Pieejams: <http://www.izglitiba.daugavpils.lv/Media/Default/Dokumenti/Izglitibasattistibaspamatnostadnes.pdf>
9. CEDEFOP Glossary [skatīts 2012. gada 7. novembrī]. Pieejams: <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4106>
10. Mūžizglītības galvenās pamatprasmes. EIROPAS PAMATPRINCIPIU KOPUMS [skatīts 2015. gada 7. oktobrī]. Pieejams: http://jaunatne.gov.lv/sites/default/files/web/Jaunatne_darbiba/Info_materiali/Brosuras/2012/kompetences.pdf
11. EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES IETEIKUMS (2009. gada 18. jūnijs) par Eiropas kredītpunktu sistēmas izstrādi profesionālajai izglītībai un apmācībai (ECVET) [skatīts 2015. gada 20. augustā]. Pieejams: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708\(02\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708(02)&from=EN)

Metodiskajos ieteikumos izmantotie avoti

Andersone D. Izglītības un mācību priekšmetu programmas. – Rīga: RaKa, 2007.

Briges komunikē par ciešāku Eiropas sadarbību profesionālās izglītības un apmācības jomā laikposmam no 2012. gada līdz 2020. gadam.

Pieejams: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bruges_lv.pdf

Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras pievienotā vērtība [skatīts 2012. gada 28. novembrī].

Pieejams: http://nki-latvija.lv/wp-content/uploads/2011/02/01_Rauhvargers_EKI-pievienota-vertiba.pdf

Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra ieteikums 2006/962/EK par pamatprasmēm mūžizglītībā, OV L 394/10, 30.12.2006. [skatīts 2012. gada 27. novembrī]. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:lv:PDF>

Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai „Jaunas prasmes jaunām darba vietām – Saskaņotu darba tirgus vajadzību un prasmju plānošana”, Briselē, 16.12.2008. [skatīts 2012. gada 27. novembrī].

Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0868:FIN:LV:PDF>

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.– 2020. gadam [skatīts 2015. gada 15. oktobrī].

Pieejams: http://www.pkc.gov.lv/images/NAP2020%20dokumenti/20121220_NAP2020_apstiprinats_Saeima.pdf

Mācīšanās rezultātu būtība un nepieciešamība Latvijas izglītībā [skatīts 2012. gada 5. decembrī].

Pieejams: <http://www.nki-latvija.lv/wp-content/uploads/2011/10/Rauhvargers.pdf>

Mācīšanās rezultātu izmantošana. Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras izdevumu sērija: 4. raksts [skatīts 2012. gada 27. novembrī].

Pieejams: http://www.nki-latvija.lv/wp-content/uploads/2010/08/3_4_EKI_raksts_4_lv.pdf

Mācīšanās rezultātu veidošana profesionālajā izglītībā [skatīts 2012. gada 28. novembrī]. Pieejams:

<http://www.nki-latvija.lv/wp-content/uploads/2011/10/Kinta.pdf>

Ministru kabineta 2013. gada 21. maijā noteikumi Nr. 281 „Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmetu standartiem” [skatīts 2015. gada 15. oktobrī].

Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=257229>

Ministru kabineta 2007. gada 27. februāra noteikumi Nr. 149 „Profesiju standartu izstrādes kārtība” [skatīts 2015. gada 14. oktobrī]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=153849>

Ministru kabineta 2000. gada 27. jūnija noteikumi Nr. 211 „Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu” [skatīts 2015. gada 14. oktobrī]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=8533>

Mūžizglītības galvenās pamatprasmes. Eiropas pamatprincipu kopums [skatīts 2012. gada 27. novembrī].

Pieejams: http://www.jaunatne.gov.lv/sites/default/files/web/Jaunatne_darbiba/Info_materiali/Brosuras/2012/kompetences.pdf

Pamatprasmes mūžizglītībai. Eiropas Pamatprincipu kopums [skatīts 2015. gada 14. oktobrī].

Pieejams: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P6-TA-2006-0365+0+DOC+PDF+V0//LV>

Pāreja uz mācīšanās rezultātiem [skatīts 2012. gada 27. novembrī]. Pieejams:

http://refernet.lv/doc/Pareja%20uz%20macisanas%20rezultatam_2008.pdf

Prets D. Izglītības programmu pilnveide. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.

Profesionālās izglītības likums [skatīts 2015. gada 14. oktobrī].

Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=20244>

RTU pieredze: Mācīšanās rezultātu ieviešana augstākajā izglītībā [skatīts 2012. gada 5. decembrī].

Pieejams: <http://www.nki-latvija.lv/wp-content/uploads/2011/10/Sukovskis.pdf>

Studiju rezultāti: no teorijas uz praksi [skatīts 2012. gada 5. decembrī]

Pieejams: <http://www.nki-latvija.lv/wp-content/uploads/2011/10/Doveika.pdf>

Assessment of key Competences in initial education and training: Policy Guidance [skatīts 2015. gada 14. oktobrī].
Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SWD:2012:0371:FIN:EN:PDF>

Bloom, B.S. Taxonomy of Educational Objectives, Handbook I: The Cognitive Domain. – New York: David McKay Co., Inc., 1956.

CEDEFOP Glossary. Quality in education and training [skatīts 2015. gada 15. oktobrī].
Pieejams: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4106_en.pdf

Curriculum reform in Europe. The impact of learning outcomes [skatīts 2013. gada 23. janvārī].
Pieejams: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/5529_en.pdf

Description of modular education and vocational training [skatīts 2012. gada 27. novembrī].
Pieejams: http://www.emcet.net/download/products/description/pdf/modular_education_and_training_in_italy.pdf

Education and Research 2011–2016. A development plan Reports of the Ministry of Education and Culture, Finland 2012:3 [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/okm03.pdf?lang=en>

Finland in Focus. Towards 2010 in Vocational Education and Training [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/18941_finland_in_focus_web.pdf

Inspiring and Strengthening the Competence – Based Approach in All VET in Finland – Support material for implementation. Guidelines for education providers. [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: http://www.oph.fi/english/publications/2015/inspiring_and_strengthening_the_competence-based_approach_in_all_vet_in_finland

Finnish National Board of Education. Vocational upper secondary education [skatīts 2015. gada 15. oktobrī]. Pieejams: http://www.oph.fi/english/curricula_and_qualifications/vocational_upper_secondary_education

Geographical Mobility in Vocational Education and Training: Guidelines for describing units of learning outcomes [skatīts 2015. gada oktobrī]. Pieejams: http://www.ecvet-info.de/_media/Guidelines_for_describing_units_of_learning_outcomes.pdf

Handbook for the Modular Curriculum. Teaching Learning and Assessment Guides [skatīts 2015. gada 15. oktobrī]. Pieejams: http://ects.emu.edu.tr/outcomes/SupplementaryOutcomesPapers_to_6/UCD_Writing_Learning_Outcomes.pdf

Krathwohl, D.R., Bloom, B.S., Masia, B.B. Taxonomy of Educational Objectives, the Classification of Educational Goals. Handbook II: Affective Domain. – New York: David McKay Co., Inc., 1973.

Learning outcomes approaches in VET curricula. CEDEFOP Research paper no 6 [skatīts 2012. gada 27. novembrī]. Pieejams: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/5506_en.pdf

Lithuania – modularisation of VET curricula. Cedefop – News – 27/08/2015 [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: <http://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/lithuania-modularisation-vet-curricula?src=email&freq=weekly>

Modular Vocational Education and Training in Poland [skatīts 2012. gada 27. novembrī].
Pieejams: http://www.emcet.net/download/products/description/pdf/modular_education_and_training_in_poland.pdf

Simpson, E.J. The Classification of Educational Objectives in the Psychomotor Domain. – Washington, DC: Gryphon House, 1972.

Strategic Programme of the Finnish Government [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: <http://valtioneuvosto.fi/en/government-programme>

Transfer of Innovation Project Modules for Vocational Education (MOVET) [skatīts 2015. gada 15. oktobrī].
Pieejams: http://www.adam-europe.eu/prj/3730/prj/Englisch_Forschungsbericht.pdf

Vocational Educational Institutions Act (12.06.2013) [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikogu/act/501072015004/consolide>

Sasniedzamo rezultātu darba lapa

	Profesionālā kvalifikācija	Profesionālā kvalifikācija	Profesionālā kvalifikācija	Profesionālā kvalifikācija	Sasniedzamie rezultāti		
					Kopīgie	Atšķirīgie	Mūžizglītības
Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra	<i>lerakstīt profesionālās kvalifikācijas līmeņa aprakstu</i>	<i>lerakstīt profesionālās kvalifikācijas līmeņa aprakstu</i>	<i>lerakstīt profesionālās kvalifikācijas līmeņa aprakstu</i>	<i>lerakstīt profesionālās kvalifikācijas līmeņa aprakstu</i>	x	x	x
Nozares kvalifikāciju struktūra	<i>lerakstīt profesiju raksturojošus darbības vārdus (darbības)</i>	<i>lerakstīt profesiju raksturojošus darbības vārdus (darbības)</i>	<i>lerakstīt profesiju raksturojošus darbības vārdus (darbības)</i>	<i>lerakstīt profesiju raksturojošus darbības vārdus (darbības)</i>	x	x	x
Profesijas standarts/ profesionālās kvalifikācijas prasības	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>			
	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>			
	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>			
	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>			
	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>			
	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>			
	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>			
	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>			
	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>	<i>lerakstīt prasmi</i>			
Nozares/sekтора un ES normatīvie dokumenti, t.sk. regulas, un citi dokumenti, kas saistoši atbilstošajai nozarei/sectoram un/ vai profesionālajai kvalifikācijai	<i>lerakstīt Latvijas un starptautiskās specifiskās reglamentējošās prasības</i>	<i>lerakstīt Latvijas un starptautiskās specifiskās reglamentējošās prasības</i>	<i>lerakstīt Latvijas un starptautiskās specifiskās reglamentējošās prasības</i>	<i>lerakstīt Latvijas un starptautiskās specifiskās reglamentējošās prasības</i>			
Nozares/sekтора pētījumi	<i>lerakstīt aktuālas sektora/ uzņēmuma prasmes (izņemot PS/ PKP)</i>	<i>lerakstīt aktuālas sektora/ uzņēmuma prasmes (izņemot PS/ PKP)</i>	<i>lerakstīt aktuālas sektora/ uzņēmuma prasmes (izņemot PS/ PKP)</i>	<i>lerakstīt aktuālas sektora/ uzņēmuma prasmes (izņemot PS/ PKP)</i>			
Profesionālās izglītības saturu reglamentējošie pamatdokumenti, t.sk. valsts profesionālās izglītības standarts*	<i>lerakstīt mērķus un uzdevumus</i>	<i>lerakstīt mērķus un uzdevumus</i>	<i>lerakstīt mērķus un uzdevumus</i>	<i>lerakstīt mērķus un uzdevumus</i>			

*atbilstoši izvēlētam profesionālās izglītības programmas veidam

Izglītības mērķu taksonomijas shēma

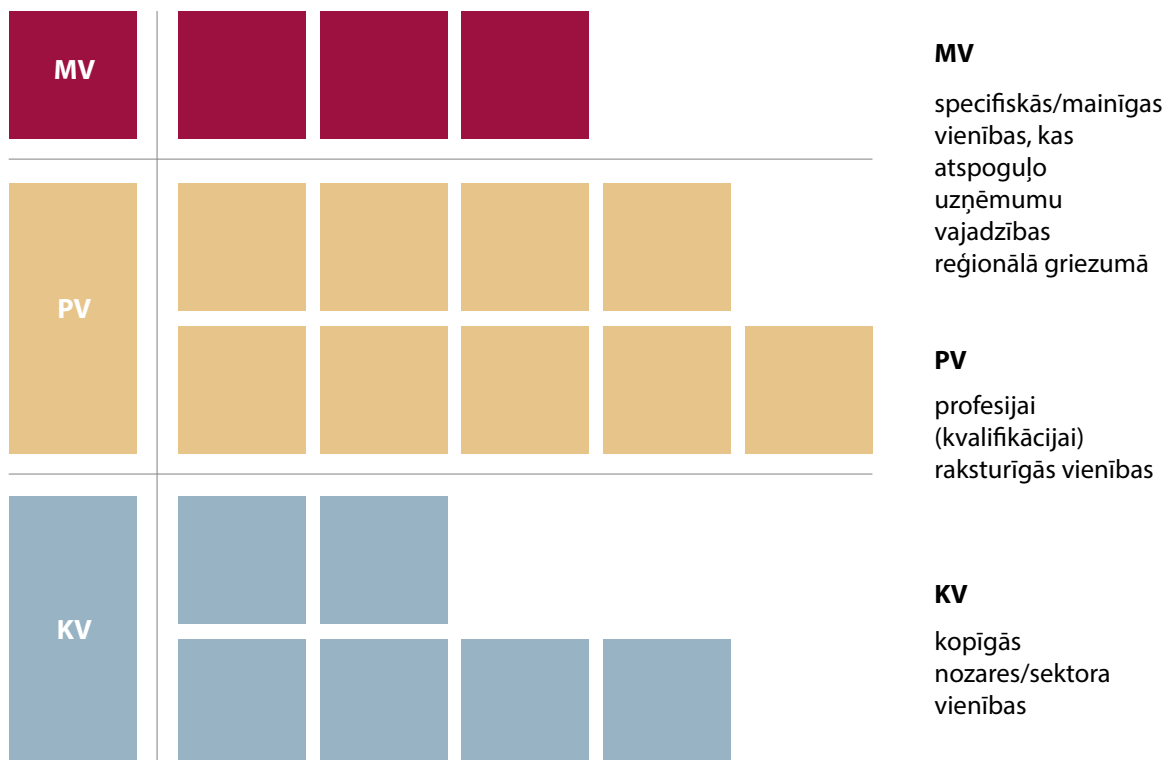
Kognitīvā joma	Emocionālā joma	Psihomotorā joma
<i>raksturo izglītojamā izziņas darbības pieaugošā sarežģītības secībā</i>	<i>raksturo izglītojamā afektīvās darbības pieaugošā sarežģītībā</i>	<i>raksturo izglītojamā motorās darbības pieaugošā sarežģītībā</i>
6. Izvērtēšana	5. Vērtību pārņemšana	7. Izveidošanās
<i>spried, argumentē, izlem, izvērtē, salīdzini, kritizē, interpretē un atbalsti</i>	<i>rikojies, attēlo, ietekmē, ieklausies, pielieto, jautā, piedāvā, pierādi, pārskati un atrisini</i>	<i>sakārto, apvieno, izveido, uztaisi, uzcel, saliec, konstruē un uzzīmē</i>
5. Sintēze	4. Organizēšana un prioritātes noteikšana	6. Adaptācija
<i>uzrādi, raksti, izveido, attīsti, sintezē, konstruē, kā mēs varam uzlabot, kas notiks, ja radi, izdomā, iedali, kategorijās, pārkārto un pārkonstruē</i>	<i>aizstāvi savu viedokli, izmaini, sakārto, papildini, apvieno, salīdzini, definē, vispārini, atpazīsti, organizē, sagatvo un pārveido</i>	<i>pielāgo, izmaini, pārveido, pārkārto, variē un pārskati</i>
4. Analīze	3. Novērtēšana	5. Sarežģīta atklāta reakcija
<i>atbalstīt, analizē, pabeidz, diferencē, atšķir, secini, attiecini, atdali un iedali apakšgrupās</i>	<i>papildini, parādi, nosaki atšķirību, paskaidro, veido, uzsāc, aicini, pievienojies, pamato, piedāvā un izpēti</i>	<i>saliec, samontē, izcel, parādi, piestiprini, izmēri, uzskicē, rikojies, demontē un salabo</i>
3. Izmantošana	2. Reaģēšana	4. Mehānisms
<i>pielieto, klasificē, izvēlies, izmanto, risini, rēķini, uzskatāmi parādi, manipulē, pārveido, darbojies un attiecini</i>	<i>atbildi, palīdzi, papildini, apstiprini, diskutē, iedali kategorijās, pamēģini, piedāvā, citē, ziņo, izvēlies un pastāsti</i>	<i>samontē, uzcel, demontē, attēlo, sastiprini, rikojies, sajauc, izmēri un uzskicē</i>
2. Izpratne	1. Uztveršana	3. Vadīta reakcija
<i>pārvērt, aizstāvi, atšķir, novērtē, pretstati, apkopo salīdzini un pārfrāzē</i>	<i>jautā, izvēlies, apraksti, seko, klausies, atpazīsti, nosaki, atbildi, norādi un lieto</i>	<i>pārzīmē, atdarini, seko, reproducē un atbildi</i>
1. Zināšanas		2. Noteikta reakcija
<i>definē, atceries, atpazīsti, iegaumē, identificē, apraksti, apzīmē, uzskaiti, savieno, nosauc, apraksti galvenajos vilcienos, izvēlies un formulē</i>		<i>uzsāc, parādi, paskaidro, kusties, seko, nosaki un piesakies</i>
		1. Uztvere
		<i>izvēlies, apraksti, savieno, nosaki, nosauc atšķirības, atpazīsti un nodali</i>
(Bloom, 1956)	(Krathwohl, Bloom, Masia, 1964)	(Simpson, 1972)

Sasniedzamo rezultātu vienība

<<nosaukums>>

Sasniedzamie rezultāti	
LKI līmenis	
Kvalifikācija/as uz kuru/ām attiecas vienība	
Vienības veids	
Novērtēšana	

<<Nozares/sektoza nosaukums>>/<<profesijas>> vienību karte



Moduļa <<nosaukums>> apraksts

Moduļa mērķis	
Moduļa uzdevumi	
Moduļa ieejas nosacījumi	
Moduļa apguves novērtēšana	
Moduļa nozīme un vieta kartē	

Moduļa <<nosaukums>> saturs

Sasniedzamais rezultāts	Temats	Ieteicamais saturs	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti		Metodiskais nodrošinājums	
			Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis	Metodiskie paņēmieni un mācību organizācijas formas	Idejas īstenošanai

Ieteicamie avoti:

Sasniedzamais rezultāts	Temats	Ieteicamais saturs	Mācību sasniegumu apguves līmeņu apraksti		Metodiskais nodrošinājums	
			Vidējs apguves līmenis	Optimāls apguves līmenis	Metodiskie paņēmieni un mācību organizācijas formas	Idejas īstenošanai
<p>1. Spēj: rasēt ēku plānu, fasāžu un griezumumu skices.</p> <p>Zina: būvprojekta rasējumu izstrādes principus un noteikumus.</p> <p>Izprot: būvprojekta rasējumu un ar tiem saistīto būvniecības terminu lietošanas nozīmi.</p>	<p>1.1. Tehniskās grafikas pamati.</p> <p>(15% no moduļa kopējā apjoma)</p>	1.1.1. Grafisko dokumentu noformēšanas noteikumi (liniju veidi, tehniskais raksts, mērogi, rakstlaukums, izmēru izvietošana).	Izvēlas rasējuma mērogu, izvieto mērlinijas, norāda izmērus. Nolasa rakstlaukuma informāciju.	Atbilstoši darba uzdevumam patstāvīgi izvēlas rasējumu mērogu, izvieto mērlinijas, norāda izmērus. Nolasa un paskaidro rakstlaukuma informāciju.	Praktiskais darbs.	Izglītojamie iepazīstas ar grafisko dokumentu veidiem un to noformēšanas noteikumiem (standartiem). Izpilda individuālus uzdevumus par mērogu noteikšanu un izvēli, liniju veidiem, izmēru izvietošana.
		1.1.2. Priekšmetu attēlošanas pamati (projicēšana uz projekciju plaknēm, aksonometriskās projekcijas).	Izstrādā un lasa vienkāršu priekšmetu projekciju rasējumus. Izstrādā vienkāršu ģeometrisku figūru aksonometrisko attēlu.	Patstāvīgi izstrādā un lasa priekšmetu projekciju rasējumus. Patstāvīgi izstrādā ģeometrisku figūru aksonometrisko attēlu.	Praktiskais darbs.	Izglītojamie iepazīstas ar priekšmetu projicēšanu uz projekciju plaknēm, rasējumus lietojamajiem skatiem, aksonometrisko projekciju veidiem. Izpilda individuālus uzdevumus par priekšmetu projekciju un aksonometrisko attēlu konstruēšanu.
		1.1.3. Griezumi un šķēlumi.	Atšķir griezumumu veidus. Izstrādā priekšmetu vienkāršus griezumus.	Atšķir griezumumu un šķēlumu veidus. Patstāvīgi izstrādā priekšmetu vienkāršus un saliktus griezumus.	Praktiskais darbs.	Izglītojamie izstrādātos priekšmetu projekciju un aksonometrisko attēlu konstruēšanas darbus pievieno darbu mapei.
						Portfolio (darbu mape).
1.1.4. Skicēšana.	Izstrādā vienkāršu priekšmetu skices.	Patstāvīgi izstrādā dažādu priekšmetu skices, ievērojot skiču noformēšanas noteikumus.	Praktiskais darbs.	Izglītojamie izstrādātās griezumumu un šķēlumu darbus pievieno darbu mapei.		
				Portfolio (darbu mape).	Izglītojamie iepazīstas ar skiču izstrādāšanas noteikumiem. Izstrādā doto priekšmetu skices, atbilstoši noformēšanas noteikumiem.	
1.2. Būvniecības rasējumu izstrādāšana.	1.2.1. Būvniecības rasējumu veidi (plāni, fasādes, griezumi, šķēlumi, mezglu rasējumi), to raksturojums un lietojums.	Atšķir būvniecības rasējumu veidus un to vietu būvprojektā.	Raksturo būvniecības rasējumu veidus, pamatojot to lietojumu un nozīmi.	Patstāvīgais darbs.	Izglītojamie iepazīstas, analizē un apspriež būvniecības rasējumu veidus, izmantojot mācību grāmatu, normatīvo literatūru (normatīvus, standartus), grafiskos materiālus.	

Ieteicamie avoti

Pieraksta piemēri

Viena autora grāmata

Ulmane V. Darba tiesības. Darba aizsardzība. – Rīga: RaKa, 2004.

Divu vai trīs autoru grāmata

Catlaks G., Ikstens J. Politika un tiesības. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2003.

Autoru kolektīva grāmata

Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.

Janis Rozentāls: reprodukciju albums. / Sast.i. Pujāte. – Rīga: Liesma, 1991.

Monogrāfisko izdevumu daļas

Kačalova T. Mākslas vēstures pamati: 1. sēj. Pirmatnējā māksla – 19. gadsimta 80. gadi. – Rīga: Zvaigzne, 1976.

Elektroniskais resurss

Darba aizsardzības likums [skatīts 2010. gada 29. janvārī]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=26020>
Ministru kabineta 2007. gada 2. oktobra noteikumi Nr. 660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība” [skatīts 2010. gada 29. janvārī]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=53427>

Avīzes, žurnāli

Sartrs, Ž.P. Eksistenciālisms ir humānisms. // Grāmata. – 1992. – Nr. 1.

Paraugs

Ieteicamie avoti

Darba likums [skatīts 2010. gada 29. janvārī]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=26019>

Ideju banka. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2006.

Ministru kabineta 2008. gada 2. septembra noteikumi Nr. 715 „Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmetu standartiem” [skatīts 2010. gada 29. janvārī]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=181216>

Ministru kabineta 2003. gada 17. jūnija noteikumi Nr. 323 „Noteikumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos” [skatīts 2010. gada 29. janvārī]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=76541>

Mācību sasniegumu apguves līmeņi

Profesionālajā izglītībā mācību sasniegumu vērtējumu 10 ballu skalā veido šādi kritēriji:

- iegūto zināšanu apjoms, kvalitāte un pielietošana;
- iegūto profesionālo prasmju un kompetenču pielietošana, risinot darba uzdevumus, atbilstoši profesijas standartam;
- darba procesa plānošana un iegūtā autonomijas pakāpe darba uzdevumu risināšanā;
- mūžizglītības kompetenču pielietošana.

Izglītojamā mācību sasniegumus modulī vērtē 10 ballu vērtējuma skalā (10 – „izcili”, 9 – „teicami”, 8 – „ļoti labi”, 7 – „labi”, 6 – „gandrīz labi”, 5 – „viduvēji”, 4 – „gandrīz viduvēji”, 3 – „vāji”, 2 – „ļoti vāji”, 1 – „ļoti, ļoti vāji”) atbilstoši četriem mācību sasniegumu apguves līmeņiem: augstam, optimālam, vidējam un zēmam.

Augstu līmeni (9 un 10 balles) izglītojamais var iegūt, ja:

- spēj parādīt vispusīgas faktu, teorijas un likumsakarību zināšanas; spēj atrast, atlasīt, izvērtēt un radoši izmantot vajadzīgo informāciju;
- spēj efektīvi organizēt savu darbu, veikt darba uzdevumus un radoši risināt problēmas, izvēloties un piemērojot atbilstošas metodes, līdzekļus, materiālus, tehnoloģijas un informāciju;
- spēj patstāvīgi un efektīvi plānot un organizēt radošo mācību un darba uzdevumu izpildi vai problēmu risināšanu mainīgā darba vidē, pielāgojot savu darbību apstākļiem;
- spēj strādāt individuāli un komandā, veicinot sadarbību problēmu risināšanā; spēj patstāvīgi un argumentēti izteikt savu viedokli, prot cienīt un novērtēt atšķirīgu viedokli.

Optimālu līmeni (6, 7 un 8 balles) izglītojamais var iegūt, ja:

- spēj parādīt faktu, principu, procesu un likumsakarību zināšanas un izmanto tās mācībās un profesionālajā darbībā;
- spēj patstāvīgi organizēt savu darbu, veikt darba uzdevumus un risināt problēmas, izvēloties un piemērojot atbilstošas metodes, līdzekļus, materiālus, informāciju un tehnoloģijas;
- spēj patstāvīgi plānot mācību un darba uzdevumu izpildi vai problēmu risināšanu mainīgā darba vidē, pielāgojot savu darbību apstākļiem;
- ir apguvis labas sadarbības un saziņas prasmes; spēj veikt darba uzdevumus individuāli un komandā.

Vidēju līmeni (4 un 5 balles) izglītojamais var iegūt, ja:

- zina un var definēt pamatjēdzienus;
- spēj risināt darba uzdevumus, izvēloties un piemērojot pamata metodes, līdzekļus, materiālus un tehnoloģijas;
- spēj atbildēt par darba rezultātiem nemainīgā darba vidē, rīkojoties saskaņā ar instrukcijām;
- ir apguvis sadarbības un saziņas prasmes, prot strādāt individuāli un komandā.

Zemu līmeni (1, 2 un 3 balles) izglītojamais var iegūt, ja:

- spēj mācību saturu tikai uztvert un atpazīt, bet reproducē nepietiekamu apgūstamā satura apjomu (mazāk nekā 50%);
- spēj veikt daļu no mācību un darba uzdevumiem tikai pēc parauga un instrukcijām labi pazīstamā situācijā.

Metodiskie paņēmieni un mācību organizācijas formas*

Metodiskie paņēmieni un mācību organizācijas formas	Skaidrojums
Apskats	Pedagogs rosina izzināt situāciju par kādu jautājumu. Izglītojamie vāc informāciju, veicot aptauju, anketēšanu, lai izzinātu datus; rezultātus apkopo rakstveidā, tos prezentē.
Darbs ar tekstu	Izglītojamie vāc informāciju, izmantojot dažādus informācijas resursus (mācību grāmatas, zinātniskas un populārzinātniskas publikācijas, interneta un preses materiālus, normatīvos aktus, datu bāzes, terminu skaidrojošās vārdnīcas, profesionālās enciklopēdijas u.c.), to lasa atbilstoši mācību uzdevumam (lasa, tekstā rūpīgi iedzīļinoties, lai uztvertu teksta saturu kopumā; lasa, meklējot tikai atsevišķus faktus; lasa, pasvītrojot, izrakstot konkrēto informāciju; lasa, veicot atzīmes uz lappušu malām; lasa, konspektējot vai konkrēto informāciju ierakstot tabulās, shēmās, diagrammās); veido jautājumus vai atbild uz jautājumiem par izlasīto, atstāsta tekstu tuvu tekstam, brīvi, konspektīvi, izlases veidā, atstāstot tikai konkrētu faktu vai informāciju par konkrēto notikumu.
Diskusija	Pedagogs vai izglītojamie piedāvā apspriešanai kādu tematu. Izglītojamie iesaistās sarunā, argumentēti aizstāvot savu viedokli. To var darīt dažādi: pedagogs vai izglītojamie izvērza jautājumu vai problēmu; katrs izglītojamais individuāli to pārdomā, tad sadalās pāros un noskaidro viedokļus; divu izglītojamo pāri apvienojas grupās, lai četratā pārrunātu savas domas un izklāstītu tās arī citiem; izglītojamie sadalās vai tiek sadalīti grupās pa trīs vai četriem dalībniekiem; pedagogs vai izglītojamie izvērza problēmu; grupas dalībnieki pārdomā to, apspriežas un izsaka savu viedokli pārējo grupu dalībniekiem (lai būtu vieglāk izklāstīt savu viedokli, izglītojamie var galveno uzrakstīt, noformēt kā zīmējumu vai zīmējumu sēriju u.tml.); izglītojamie sēž aplī; katrs dalībnieks pēc kārtas izsaka savas domas par iepriekš izvērzīto problēmu, to pamatojot; izglītojamie rīkojas līdzīgi kā iepriekš, tikai to dara rakstiski: pa apli padodot papīru, katrs savas domas uzraksta; izglītojamie sadalās grupās, viena grupa, t.s., eksperti diskutē par kādu problēmu, pārējie dalībnieki aktīvi seko diskusijai un uzdod jautājumus vai komentē izteikumus.
Debates	Pedagogs vai izglītojamie piedāvā apspriešanai kādu apgalvojumu. Diviem izglītojamajiem vai izglītojamo grupām ir uzdevums argumentēti aizstāvēt divus pretējus viedokļus.
Informācijas tehnoloģiju izmantošana	Pedagogs rosina izglītojamos izmantot datoru: a) informācijas iegūšanai no interneta vai CD ROM datu bāzēm u.tml., b) informācijas apkopošanai. Attīsta prasmi izmantot dažādas informatīvās tehnoloģijas, noformēt darbu atbilstoši prasībām, prezentēt, atrast informāciju, izmantojot IT.
Individuāls patstāvīgais darbs	Izglītojamie patstāvīgi veic konkrētu uzdevumu klasē vai darba vietā/dabā.
Intervija/aptauja	Izglītojamie iztaujā vienu vai vairākus cilvēkus par noteiktu tematu. Izglītojamie pēc sarunas apkopo rezultātus un formulē secinājumus.
Jautāšana un atbildēšana	Pedagogs vai izglītojamie mutvārdos vai rakstiski uzdod dažāda veida jautājumus par noteiktu tematu un atbild uz tiem: reproduktīvos jautājumus (jautājot un atbildot izmanto precīzus faktus vai notikumus), analītiskos jautājumus (jautājot un atbildot interpretē un analizē informāciju, saskatot saikni starp faktiem, notikumiem), vērtējošos jautājumus (jautājot un atbildot pēta problēmas cēloņus un sekas un izsaka savu attieksmi pret tiem, veido patstāvīgus spriedumus, kas radušies, sintezējot iepriekšējo pieredzi ar jauniegūto).

Metodiskie paņēmieni un mācību organizācijas formas	Skaidrojums
Grupu/pāru darbs	Izglītojamie sadalās pāros vai grupās (pa 3–8 grupā), katram grupas dalībniekam ir sava loma noteiktas problēmas kopīgai risināšanai, kopīga uzdevuma veikšanai.
Krustvārdu mīklu, rēbusu, šarāžu, šifrētu uzdevumu minēšana un veidošana	Izglītojamie risina vai patstāvīgi sagatavo krustvārdu mīklas, mīklas u.c., piedāvā tās risināt citiem pedagoģiskā procesa dalībniekiem. <i>Šarāde</i> – mīkla, kur minamais vārds sadalīts daļās, kurām katrai ir sava patstāvīga nozīme, kas jāatmin pēc nosauktajām pazīmēm. <i>Rēbuss</i> – mīkla, kura izteikta zīmējumā un kurā atminamie vārdi vai teikums doti zīmju, figūru un burtu kombinācijās. <i>Šifrēts uzdevums</i> – informācija kodēta, izmantojot ciparus u.c. zīmes, kas atbilst konkrētiem burtiem.
Mācību ekskursija	Izglītojamie vai izglītojamo grupa veic vērojumus dabā, tiekas ar speciālistiem, uzņēmējiem u.c. <i>klātienē</i> , iegūto informāciju pieraksta, sistematizē iepriekš izveidotās vai piedāvātās tabulās, shēmās, veic pārrunas, piedalās diskusijās ar speciālistiem, uzņēmējiem u.c. Izglītojamie veic vērojumus, tiekas ar speciālistiem, uzņēmējiem u.c. <i>Neklātienē</i> – iepazīstas ar interneta vietnēs atrodamo interaktīvo informāciju, to analizē, prezentē, raksta vēstules, tās sūta, izmantojot e–pastu, tērzē, izmantojot speciālas datorprogrammas u.c. informācijas tehnoloģijas.
Mācību eksperimenti/ laboratorijas darbi/ izmēģinājumi	Izglītojamie individuāli, pāri vai grupā izvirza hipotēzi un, vairākkārt atkārtojot mēģinājumus, noskaidro atbildi. Iegūtos rezultātus apkopo rakstiski pārskata veidā, atzīmē darba gaitu, novērojumus un secinājumus speciāli sagatavotās tabulās, diagrammās u.tml.
Mācību filmu, videomateriālu veidošana, skatīšanās un apspriešana	Izglītojamie individuāli vai grupā vāc informāciju, veido filmu, video materiālus, tos demonstrē un kopīgi apspriež saturu, māksliniecisko noformējumu u.c.
Mērījumu, aprēķinu veikšana	Izglītojamie individuāli vai grupā veic konkrētus mērījumus dabā un nepieciešamos aprēķinus, izmantojot konkrētas formulas, likumus u.c. teorētisko pamatojumu; savstarpēji salīdzina iegūtos aprēķinus, pārbauda tos pēc parauga u.tml.
Laboratorijas darbs	Pedagogs uzdod veikt eksperimentālus uzdevumus attiecīgi aprīkotā telpā vai izmantojot laboratorijas aprīkojumu. Pedagogs iepazīstina vai izglītojamie patstāvīgi iepazīstas ar darba mērķiem, uzdevumiem, piederumiem, darba gaitu un drošības noteikumiem. Izglītojamie pedagoga vadībā patstāvīgi veic uzdoto, fiksē novērojumus, iegūst un apstrādā datus un raksta secinājumus. Laboratorijas darbus var veikt arī virtuāli.
Izpēte (izzināšana)/ mācību pētījums	Pēc pedagoga ierosinājuma vai izglītojamie patstāvīgi formulē problēmu vai jautājumu, kas jāizpēta, lietojot zinātniskās izziņas metodes. Izglītojamie patstāvīgi vāc informāciju, veic eksperimentu, pieraksta rezultātus, apkopo informāciju, izklāsta pētījuma rezultātus (parasti rakstveidā), tos prezentē, papildus lietojot vizuālos mācību uzskates līdzekļus, piemēram, zīmējumus, video materiālus, fotogrāfijas, maketus.
Pārrunas	Pedagogs un izglītojamie ar jautājumu palīdzību, īsiem komentāriem un stāstījumu sistēmiski pārrunā iegūto informāciju, precīzi lietojot terminoloģiju, faktus u.c.
Portfolio (darbu mape)	Izglītojamie noteiktā veidā sakārtoto zināmā laika posmā uzkrātu faktu materiālu un darbu apkopojumu, kas parāda izglītojamā progresu, izaugsmi, sasniegumus, iemaņas, prasmes, attieksmi.

Metodiskie paņēmieni un mācību organizācijas formas	Skaidrojums
Praktiskais darbs darba vietā/dabā	Izglītojamie individuāli vai grupā veic dažādus praktiskos uzdevumus reālā darba vidē (darbnīcā vai uzņēmumā) vai dabā pēc praktiskā darba vadītāja paraugdemonstrējuma vai patstāvīgi: mērķtiecīgi novēro objektus, izgatavo noteiktus objektus vai to detaļas, veic mērījumus dabā un nepieciešamos aprēķinus u.tml.
Prāta vētra	Pedagogs (vai izglītojamie) izvirza jautājumu vai problēmu vai iepazīstina ar tematu. Izglītojamie izsaka iespējamās atbildes, idejas, būtiskus vārdus u.tml., uzmanīgi klausoties, papildinot, bet nekomentējot un nevērtējot citu idejas.
Prezentācija/demonstrējumi	Pēc pedagoga ierosinājuma notiek <i>prezentācija ar runātāja klātbūtni</i> (pedagogs vai izglītojamie izmanto dotos vai patstāvīgi izveidotos dažādus simboliskus uzskates līdzekļus – kartes, shēmas, diagrammas, tabulas, plānus, zīmējumus u.c. un prezentē, izmantojot monitoru vai projektoru), darba rīkus darba vietā, objektus dabā u.c. <i>Prezentācija bez runātāja klātbūtnes</i> (pedagogs vai izglītojamie sagatavo prezentāciju un piedāvā publiskai apskatei bez uzraudzības, piemēram, stenda referātu, demonstrējumu datorā, televizorā u.c. informācijas līdzekļos), <i>tērēšanas konferences</i> (pedagogs un izglītojamie kopīgi lieto datorprogrammu (Skype, Moodle u.c.), kurā sūta un saņem mācību uzdevumus, ziņojumus, tos kopīgi analizē, apspriež u.tml.), <i>prezentācija internetā</i> (pedagogs vai izglītojamie izveido prezentāciju speciāli atvēlētā vai izveidotā vietā globālajā tīmeklī, publicējot to kā Web lappusi).
Problēmu risināšana	Pedagogs formulē problēmu, kuras risināšanā iesaistās izglītojamie. Izglītojamie precīzē problēmas jautājumu, izdomā risinājuma plānu, īsteno to, izvērtē rezultātu, vai tas ir uzdotās problēmas atrisinājums, vai arī problēmu varētu risināt citādāk.
Projekta darbs	Izglītojamie, savstarpēji sadarbojoties, izvēlas un izmanto dažādus informācijas avotus konkrēta uzdevuma veikšanai, plāno savu darbu un apkopo darba rezultātus, tos prezentē, lietojot vizuālos mācību uzskates līdzekļus, piemēram, zīmējumus, video materiālus, fotogrāfijas, maketus.
Rakstu darbi	Izglītojamie vāc informāciju un to atspoguļo dažādos rakstu darbos: <i>ziņojumā/referātā</i> – izglītojamie strādā ar informāciju un sagatavo ziņojumu par konkrēto tematu pēc iepriekš dotā plāna vai patstāvīgi, to prezentē mutiski, izmantojot informācijas tehnoloģijas (dators, projektoru u.c.); <i>argumentētā esejā</i> – izglītojamie sistemātiski un argumentēti pamato savu viedokli par konkrēto tematu, paužot savu attieksmi pret to, pierāda izvirzīto tēzi, balstoties uz konkrētiem faktiem; <i>reportāžā</i> – izglītojamie veido dokumentāli māksliniecisku īstenības faktu aprakstu, attēlojumu aculiecinieka skatījumā, to prezentē, papildus lietojot vizuālos mācību uzskates līdzekļus, piemēram, zīmējumus, video materiālus, fotogrāfijas, maketus.
Situācijas analīze	Pedagogs vai izglītojamais rakstiski vai mutiski piedāvā izglītojamajiem reālas situācijas aprakstu un uzdod atbildēt uz jautājumiem par šo situāciju. Izglītojamie pārrunā, analizē, pieraksta, secina, veido kopsavilkumus vai ieteikumus.
Situāciju modelēšana	Izglītojamie vai izglītojamo grupa pēc iepriekš dota apraksta vai plāna modelē reālas situācijas, tās prezentē citiem, savu viedokli pamatojot.

Metodiskie paņēmieni un mācību organizācijas formas	Skaidrojums
Spēle	Pedagogs piedāvā vai izglītojamie paši veido dažāda veida spēles. Tās var būt: <i>lomu spēles</i> – pedagogs rakstiski vai mutiski piedāvā mācību situācijas aprakstu; izglītojamie to atveido lomās; <i>galda spēles</i> – speciāli sagatavota papīra formāta vai cita materiāla spēle, ar kuras palīdzību apgūst vai pārbauda mācību saturu; <i>datorspēles</i> – speciāli sagatavota vai interneta vietnēs atrodama spēle, piemēram, „Mežotājs” (www.mezotajs.lv); <i>kustību spēles</i> – ar kustībām, mīmiku un žestiem tiek attēloti notikumi, termini u.c., piemēram, „Mēmais šovs”, „No pusvārda” (viens izglītojamais vai grupa raksturo konkrētu faktu, notikumu, izmantojot sinonīmus, analogijas, pārējie to min).
Stāstījums/lekcija	Pedagogs izklāsta informāciju, izglītojamie dažādos veidos uztver un strādā ar iegūto informāciju: klausās, uztver un atcerās informāciju, lai varētu atbildēt uz konkrētiem jautājumiem, izmantot konkrētu matemātisku uzdevumu veikšanai, atstāstīt tuvu tekstam vai brīvi; uztver un ieraksta iepriekš dotajās tabulās, shēmās; uztver informāciju un pieraksta turpinājumu iepriekš dotajos nepabeigtajos teikumos; klausās informāciju un meklē atbildes uz iepriekš izvirzītajiem jautājumiem; uztver informāciju un aizpilda iepriekš doto testu, krustvārdu mīklu u.tml.; klausās, uztver informāciju un novērtē, cik tā patiesa vai nepatiesa; uztver informāciju un to pieraksta; klausās, uztver informāciju un to vizualizē.
Tests kontrolei un paškontrolei	Izglītojamie individuāli vai grupā risina dažāda veida testus: testu, kurā doti jautājumi un jāatbild uz dotajiem jautājumiem; testu, kurā no dotajām atbildēm jāizvēlas un jāapvelk (jāpasvīto, jāieraksta) pareizā atbilde u.c.; testu, kurā, klausoties vai lasot divus pretējus apgalvojumus, jāizvēlas pareizā atbilde; testu ar nepabeigtajiem teikumiem (izglītojamie pabeidz dotos nepabeigtos teikumus, papildina doto informāciju).
Viktorīna, konkurss, olimpiāde	Izglītojamie patstāvīgi izveido vai izmanto pedagoga piedāvātos jautājumus, uzdevumus u.c. par konkrētu tematu; sadalās grupās vai pāros, sacensās, kurai grupai vai pārim ir precīzākas atbildes, labāka darba kultūra, attieksme pret darbu u.c. rādītāji atbilstoši iepriekš izvirzītajiem vērtēšanas kritērijiem. <i>Viktorīna</i> – spēle, kurā (mutvārdos vai rakstveidā) jāatbild uz vairākiem jautājumiem, kas saistīti ar dažādām nozarēm. <i>Konkurss</i> – sacensība, kuras mērķis ir noskaidrot tās labākos dalībniekus kādā jomā. <i>Olimpiāde</i> – plaša sacensība kādā nozarē; plašs konkurss, plaša darbu skate.
Vingrināšanās	Pedagogs piedāvā un izglītojamie veic atkārtotas darbības pēc noteikta parauga, lai pilnveidotu konkrētas prasmes.
Vizualizēšana	Pedagogs piedāvā vai izglītojamie patstāvīgi izveido dažādus simboliskus uzskates līdzekļus – domu kartes, shēmas, diagrammas, tabulas, plānus, kartes, zīmējumus u.c., kuros iekļauj informāciju atbilstoši mācību uzdevumam. <i>Simboliskie uzskates līdzekļi</i> – īstenības objektu attēli ar vārdu, simbolu vai krāsu palīdzību.

* Tabulā apkopoti metodiskie paņēmieni un mācību organizācijas formas, kas sekmē izglītojamo izziņas darbības aktivizēšanu, patstāvību un savstarpējo sadarbību mācību procesā.

Piezīmes:

- Materiāls sagatavots, par pamatu ņemot vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmetu programmu paraugus (pieejams: <http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/programmas.shtml>).
- *Metodiskais paņēmieni* – izglītojamā un pedagoga saskaņotu darbību kopums konkrēta mācību mērķa sasniegšanai; mācību metodes (reproduktīvās metodes, izskaidrojoši ilustratīvās metodes, daļēju meklējumu jeb heuristiskās metodes, problēmiskā izklāsta metodes vai pētnieciskās metodes) sastāvdaļa, ar kuru mācību mērķa sasniegšanas procesā veic konkrētu uzdevumu.
- *Mācību organizācijas forma* – noteiktā kārtībā un režīmā norisošās izglītojamā un pedagoga sadarbības ārējā izpausme (mācību stunda, seminārs, mācību ekskursija; frontālais darbs, individuālais darbs, pāru vai grupu darbs u.c.).

Izmantotie avoti

Albrehta, Dz. Didaktika. – Rīga: RaKa, 2001.

Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca (2000). Autoru kol. V. Skujiņas vad. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.

Plaude, I. Kooperatīvā mācīšanās. – Rīga: RaKa, 2003.

Priedīte, A., Šiliņa, B. Projekta darbs skolā. – Rīga: LVAVP, 1998.

Rubene, Z. Kritiskā domāšana studiju procesā. – Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2004.

Rudzītis, J. Izziņas darbības pedagoģiskā vadība. – Rīga: Zvaigzne, 1986.

Vienotas metodikas izstrādes profesionālās izglītības kvalitātes paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai teorētiskais pamatojums. – Rīga: VIAA, 2007.

Žogla, I. Didaktikas teorētiskie pamati. – Rīga: RaKa, 2001.

Aleksandrou, A., Field, K. The continuing Professional Development of Education. – London: Simposium Books, 2005.

Bank, A.M. Improving Multicultural Education. Lessons from the Intergroup Education Movement. – New York. Teachers College, Columbia University, 2005.

**<<Moduļa/Modulārās programmas nosaukums>>
īstenošanai nepieciešamie materiālie līdzekļi**

Nr. p.k.	Materiālie līdzekļi	Daudzums
1.	Tehnoloģiskās iekārtas un darba instrumenti	
1.1.		
1.2.		
...		
...		
2.	Materiāli, paligmateriāli u.tml.	
2.1.		
2.2.		
3.	...	
...		

<<Modulārās programmas nosaukums (pēc izglītības klasifikācijas)>>

Programmas veids	
Iegūstamā kvalifikācija	
Profesionālās kvalifikācijas līmenis/LKI	
Prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību	

<<Profesionālās kvalifikācijas>> programmas apraksts

Programmas mērķis	Izglītības procesa rezultātā...
Programmas uzdevumi	Izglītības procesa rezultātā dot iespējas apgūt šādas zināšanas, prasmes un kompetences: 1. 2.
Programmas apguves kvalitātes novērtēšana	Izglītojamie, kuri apguvuši: <<Obligāto moduļu nosaukums>> un nokārtojuši nobeiguma pārbaudījumu ar <<vērtēšanas metodes nosaukums>>, turpina apgūt profesionālo kvalifikāciju; <<Moduļa vai vairāku moduļu nosaukumi>> un nokārtojuši nobeiguma pārbaudījumu ar <<vērtēšanas metodes nosaukums>>, iegūst <<profesionālās kompetences nosaukums>> profesionālo kompetenci; visus moduļus un ieguvuši nepieciešamo zināšanu, prasmju un kompetenču vērtējumu, kā arī valsts noslēguma pārbaudījumus.
Tālākās izglītības iespējas	Izglītojamie, apgūstot <<Moduļa vai vairāku moduļu nosaukumi>>, var iegūt <<profesionālās kvalifikācijas nosaukums>>. Citas tālākās izglītības iespējas.

Kompetenču punktu lietošana

Sasniedzamo rezultātu vērtēšanai var lietot kompetenču punktus, kas nosaka kompetenču vērtību. Ar kompetenču punktiem izsaka konkrētās profesionālās kvalifikācijas kopējo skaitlisko vērtību un tajā ietilpstošo sasniegamo rezultātu vienību skaitlisko vērtību. Pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikumu (2009. gada 18. jūnijs) par Eiropas kreditsistēmas (ECVET) izstrādi profesionālajai izglītībai un apmācībai, to sasniegamo rezultātu, kas iegūstami viena pilna mācību gada laikā profesionālā satura apguvei, vērtība ir 60 punkti.

Vispirms kompetenču punktus piešķir visai profesionālajai kvalifikācijai kopumā. Pēc tam šo kopējo kompetenču punktu skaitu sadala profesionālo kvalifikāciju veidojošo sasniegamo rezultātu vienībām atkarībā no vienību vērtības attiecībā pret profesionālo kvalifikāciju. Kompetenču punktu skaitu profesionālajai kvalifikācijai nosaka pēc programmas ilguma profesionālajā sākotnējā izglītībā. Šo aprēķinu ņem par pamatu un nemaina atkarībā no profesionālās kvalifikācijas ieguves formas un veida (skat. 5. attēlu).



5. attēls. Kompetenču punktu vērtību piešķiršana

Katrai vienībai ir piešķirts kompetenču punktu (ECVET) skaits atbilstoši vienības vērtībai attiecībā pret visu kvalifikāciju, ņemot vērā vienības apjomu, sarežģītību un nozīmi darba tirgū, bet ne vairāk, kā 10 kompetenču punkti vienai vienībai.

EKI 4. līmeņa profesionālo kvalifikāciju veido 180 kompetenču punkti:

- nozares/sekora vienības (KV): 18–54 kompetenču punkti;
- profesijas vienības (PV): 98–144 kompetenču punkti;
- specifiskās/mainīgās vienības (MV): 18 kompetenču punkti.

EKI 3. līmeņa profesionālo kvalifikāciju veido 120 kompetenču punkti:

- nozares/sekora vienības (KV): 12–36 kompetenču punkti;
- profesijas vienības (PV): 72–96 kompetenču punkti;
- specifiskās/mainīgās vienības (MV): 12 kompetenču punkti.

EKI 2. līmeņa profesionālo kvalifikāciju veido 60 kompetenču punkti:

- nozares/sekora vienības (KV): 6–18 kompetenču punkti;
- profesijas vienības (PV): 36–48 kompetenču punkti;
- specifiskās/mainīgās vienības (MV): 6 kompetenču punkti.

Veidojot profesijas vienības, katrai vienībai aprēķina vērtību (skat. 2. posmu), un profesijas vienību kopīgā vērtība ir 100%, kuru var pārvērst kompetenču punktos.

Izmantotie avoti

Nodibinājuma „Innove” interneta vietne [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: www.innove.ee

Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 18. jūnija lēmums par Eiropas kredītpunktu sistēmas izstrādi profesionālajai izglītībai un apmācībai [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708\(02\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708(02)&from=EN)

Igaunijas Kvalifikāciju aģentūras „Kutsekoda” interneta vietne [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: www.kutsekoda.ee

Lietuvas Kvalifikāciju un profesionālās izglītības attīstības centra interneta vietne [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: <http://www.kpmc.lt>

Somijas Valsts izglītības centra interneta vietne [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: www.oph.fi

Education and Research 2011–2016. A development plan Reports of the Ministry of Education and Culture, Finland 2012:3 [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/okm03.pdf?lang=en>

Finland in Focus. Towards 2010 in Vocational Education and Training [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/18941_finland_in_focus_web.pdf

Inspiring and Strengthening the Competence – Based Approach in All VET in Finland – Support material for implementation. Guidelines for education providers. [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: http://www.oph.fi/english/publications/2015/inspiring_and_strengthening_the_competence-based_approach_in_all_vet_in_finland

Lithuania – modularisation of VET curricula. Cedefop – News – 27/08/2015 [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: <http://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/lithuania-modularisation-vet-curricula?src=email&freq=weekly>

Spotlight on VET. Estonia. 2012/2013. Cedefop. [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: http://www7.cedefop.europa.eu/EN/Files/8053_en.pdf

Strategic Programme of the Finnish Government [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: <http://valtioneuvosto.fi/en/government-programme>

Vocational Educational Institutions Act (12.06.2013) [skatīts 2015. gada 28. augustā]. Pieejams: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikogu/act/501072015004/consolide>

Piezīmes
